

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ

Komparace hospodaření a financování vybraných územních samosprávných celků

Comparison of Economy and Funding of Selected Regional Self-governing Units

Student: Bc. Veronika Kupková

Vedoucí diplomové práce: Ing. Šárka Kryšková, Ph.D.

Ostrava 2014

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Veronika Kupková**

Studijní program: N6208 Ekonomika a management

Studijní obor: 6202T049 Účetnictví a daně

Specializace: 00 Účetnictví a daně

Téma: **Komparace hospodaření a financování vybraných územních
samosprávných celků**
**Comparison of Economy and Funding of Selected Regional Self-
governing Units**

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Charakteristika územních samosprávných celků
 3. Hospodaření územních samosprávných celků
 4. Analýza hospodaření vybraných municipalit
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

- MÁČE, Miroslav. *Účetnictví pro územní samosprávné celky, příspěvkové organizace a organizační složky státu*. Praha: Grada Publishing, 2012. 640 s. ISBN 978-80-247-3637-2.
- PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy. Teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 588 s. ISBN 978-80-7357-614-1.
- SCHNEIDEROVÁ, Ivana. *Majetek krajů, měst, obcí, DSO a příspěvkových organizací*. Praha: Nakladatelství Acha obec účtuje, 2010. 260 s. ISBN 978-80-2545-609-5.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Šárka Kryšková, Ph.D.**

Datum zadání: 22.11.2013

Datum odevzdání: 25.04.2014

Ing. Jana Hakalová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Místopřísečné prohlášení

„Místopřísečně prohlašuji, že jsem celou diplomovou práci, kromě příloh č. 1 a 2, které mi byly poskytnuty z obecních úřadů obcí Těškovice a Bítov, vypracovala samostatně.“

V Ostravě dne 25. 4. 2014

.....
Bc. Veronika Kupková

Obsah

Obsah.....	3
1 ÚVOD	5
2 CHARAKTERISTIKA ÚZEMNÍCH SAMOSPRÁVNÝCH CELKŮ	7
2.1 Ústavní vymezení obecní samosprávy	7
2.2 Historie územní samosprávy v českých zemích	8
2.3 Předpoklady fungování územní samosprávy	8
2.4 Charakteristika obce	9
2.4.1 Znak obce	9
2.4.2 Druhy obcí	9
2.4.3 Působnost obcí	10
2.4.4 Orgány obce	13
2.4.5 Spolupráce obcí	16
2.5 Charakteristika kraje	17
2.5.1 Znak kraje	19
2.5.2 Funkce a působnost kraje	19
2.5.3 Orgány kraje	21
2.5.4 Spolupráce mezi krajem a obcemi	23
3 HOSPODAŘENÍ ÚZEMNÍCH SAMOSPRÁVNÝCH CELKŮ	24
3.1 Rozpočtová soustava ČR	24
3.2 Rozpočtový proces	26
3.3 Rozpočtová skladba	29
3.4 Rozpočet územních samosprávných celků	31
3.4.1 Charakteristika územního rozpočtu	31
3.4.2 Funkce územního rozpočtu	32
3.4.3 Struktura územního rozpočtu	33
3.4.4 Příjmy územního rozpočtu	35
3.4.5 Výdaje územního rozpočtu	40
4 ANALÝZA HOSPODAŘENÍ VYBRANÝCH MUNICIPALIT	43
4.1 Obec Těškovice	43
4.2 Obec Bítov	46
4.3 Analýza hospodaření obce Těškovice	48

4.3.1	Analýza rozpočtového hospodaření obce v letech 2008-2012	48
4.3.2	Analýza výsledkového hospodaření obce Těškovice v letech 2010-2012	62
4.4	Analýza hospodaření obce Bítov	65
4.4.1	Rozbor rozpočtového hospodaření obce v letech 2008-2012	65
4.4.2	Analýza výsledkového hospodaření obce v letech 2010-2012	74
4.5	Zhodnocení hospodaření vybraných obcí	76
5	ZÁVĚR.....	82
	Seznam použité literatury	85
	Seznam zkratk	87
	Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	
	Seznam příloh	
	Přílohy	

1 ÚVOD

V diplomové práci je řešena problematika komparace hospodaření a financování vybraných územních samosprávných celků, konkrétně se jedná o obce Těškovice a Bítov. V současné době je v České republice přibližně 6 250 obcí. V oblasti veřejné správy zauímají velmi významné postavení, proto je třeba jim věnovat určitou pozornost. Diplomová práce je zaměřena na hospodaření obcí venkovského typu. Pro tyto územní samosprávné celky je typická poměrně velká provázanost jejich obyvatelstva s místním zastupitelstvem. Fungování samosprávy v malých venkovských obcích proto nemůže být srovnáváno s činností správy měst. Skrz rozpočty, ať už malých obcí či měst, protékají finanční prostředky v řádech miliard korun. Je proto potřeba, zejména v období přetrvávající ekonomické krize, zabezpečit hospodářskou prosperitu a rozvoj každé obce.

Obce jsou řízeny zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích. Tyto územní samosprávné celky zajišťují řadu činností a úkolů v rámci samostatné či přenesené působnosti s cílem zabezpečit všestranný rozvoj. Obce při své správě hospodaří buď s vlastním majetkem, nebo s finančními prostředky, které jim plynou ze státního rozpočtu či jiných rozpočtových fondů. Vlastní majetek, finanční zdroje a působnost tvoří ekonomický základ obce. Každá obec by se měla snažit tento základ rozvíjet.

Cílem diplomové práce je zhodnotit fungování vybraných obcí pomocí podrobné analýzy jejich financování a hospodaření ve vybraných letech. Je zde snaha poukázat na skutečnost, že i velikostně podobné obce mohou uplatňovat rozdílný způsob hospodaření. Metodika řízení, která je uplatňována v dané obci vede k rozdílné výši příjmů, výdajů a tím ovlivňuje výši rozpočtů územních samosprávných celků. Způsob vedení a financování obce má významný vliv na její budoucí vývoj. Dílčím cílem práce je odhad budoucího rozvoje zkoumaných obcí. Součástí diplomové práce je navržení řešení případných problémových oblastí, se kterými se obce potýkají a které vyplývají ze vzájemné komparace.

Diplomová práce je rozdělena do pěti částí. První částí je úvod. Druhá kapitola je věnována charakteristice územních samosprávných celků. V začátku této kapitoly je stručně nastíněn historický vývoj územní samosprávy v České republice. Samospráva, jakožto ucelený systém při své činnosti vychází z určitých předpokladů, které jsou důležité pro její další fungování. Tyto předpoklady jsou popsány v další podkapitole této části práce. Následuje poměrně stručný popis dvou hlavních článků územní samosprávy. Jedná se o nižší stupeň územní samosprávy - obce a vyšší úroveň, kterou tvoří kraje. Tato část se zabývá

jejich charakteristikou, působnosti a popisem jejich hlavních řídicích orgánů. Druhá kapitola je zaměřena na hospodaření územních samosprávných celků. Hospodářská činnost územní samosprávy je spojena s rozpočty. Celá druhá kapitola se proto zabývá touto problematikou. Část je věnována nastínění popisu rozpočtové soustavy, rozpočtového procesu a rozpočtové skladby v našem státě. Následuje obecný rozbor rozpočtů územních samosprávných celků. Rozpočet neboli bilance obce je popsán z hlediska jeho charakteristických znaků, funkcí a v neposlední řadě rozpočtové skladby. Čtvrtá kapitola již analyzuje hospodaření vybraných obcí. V rámci kapitoly nechybí stručné seznámení s historií a současností obou vybraných obcí. Největší pozornost je zaměřena na detailní charakteristiku příjmů a výdajů. Diplomová práce analyzuje vývoj jednotlivých údajů v letech 2008 až 2012. V rámci výsledkového hospodaření jsou analyzovány roky 2010 až 2012. Poslední částí práce je závěr. Zde jsou shrnuty veškeré poznatky, doporučení a možnosti řešení problémů vyplývajících z práce.

V práci byla za pomoci fundamentálního a elementárního technického přístupu provedena horizontální i vertikální analýza hospodářského systému obou obcí. Veškerá data byla čerpána z odborné literatury a platných legislativních předpisů. V praktické části byly využity informace z obecních úřadů zkoumaných obcí, z databáze Českého statistického úřadu, informačního systému ARISweb a ze specializovaného informačního portálu Ministerstva financí MONITOR.

2 CHARAKTERISTIKA ÚZEMNÍCH SAMOSPRÁVNÝCH CELKŮ

Veřejný sektor je řízen a organizován prostřednictvím orgánů veřejné správy. Jednou z forem veřejné správy je územní samospráva. Prostřednictvím územní samosprávy se občané snaží realizovat své právo na řízení veřejných záležitostí. Stát ve svém hospodaření předává část výkonů veřejné správy nestátnímu subjektu, a tím posiluje jeden z nejdůležitějších demokratických principů. Zároveň je prohlubován proces budování občanské společnosti. Občané tak získávají možnost více se podílet na řízení a ovlivňování procesů ve státě. Velmi důležitou roli hraje zájem občanů o věci veřejné. Provedené výzkumy bohužel poukazují na velmi nízké zaujetí občanů pro tuto problematiku, a to ve všech členských státech Evropské unie.¹

2.1 Ústavní vymezení obecní samosprávy²

Obecní samospráva České republiky je upravena předpisy a zákony, jenž tvoří ústavní pořádek našeho státu. Hlavním prvkem ústavního vymezení je oprávnění daného územního celku na jeho samosprávu. Základním článkem územní samosprávy je obec.

Nejvýznamnějšími předpisy ústavního vymezení samosprávy jsou:

- Ústava České republiky,
- Listina základních práv a svobod,
- Evropská charta místní samosprávy.

Ústavou je Česká republika členěna na obce. Ty jsou základními územními samosprávnými celky. Obec je součástí vyššího celku, kterým je kraj. V současnosti je v České republice celkem 14 krajů, včetně hlavního města Prahy. Ústava umožňuje orgánům obce vydávat obecně závazné vyhlášky a obecní nařízení. Ukládá delegování úkonů státní správy na obecní orgány.

V **Listině základních práv a svobod** jsou vymezeny některé principy týkající se obecní samosprávy. Podle Listiny náleží každému občanu právo na informace o činnosti orgánu veřejné správy.

¹ PEKOVÁ, J., M. JETMAR a J. PILNÝ. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-351-5.

² KOČÍ, Roman. *Obecní samospráva v České republice: praktická příručka s judikaturou*. Praha: Leges, 2012. 240 s. ISBN 978-80-8757-628-1.

Pro mezinárodní smlouvu, již je **Evropská charta** místní samosprávy, platí základní pravidlo: stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, je použita mezinárodní smlouva. Charta je prostředkem k dosažení lepší spolupráce a jednoty členů Rady Evropy. Zdůrazňuje princip demokracie a decentralizace moci, čímž podporuje postavení územních orgánů.

2.2 Historie územní samosprávy v českých zemích³

Vývoj správy od jejích počátků až do dnešní doby zformoval současnou podobu územní samosprávy v našem státě. Česká republika je řazena mezi země s bohatou historií tohoto vývoje. Vznik územní samosprávy byl důsledkem přirozeného osídlování určitého území. Samospráva mohla vzniknout také na základě vzájemné dohody mezi panovníkem a městy, v tomto případě hovoříme o tzv. umělém vzniku samosprávy.

První snahy o vytvoření uceleného systému se objevily v souvislosti s návrhem Kroměřížské ústavy v roce 1848.

Po vzniku Československé republiky v roce 1918 byla převzata struktura samosprávy z Rakousko-Uherska. Došlo tak k vytvoření třístupňové územní správy. Soustava byla tvořena obcemi nebo městy, okresy a zeměmi, které byly považovány za vyšší úroveň územní samosprávy. Převažoval princip nezávislosti na orgánech státní správy.

Období od roku 1945-1948 je vyznačováno významnými změnami. Obce a okresy byly nahrazeny místními, okresními a krajskými výbory se samosprávným postavením. Do té doby platné národní výbory se záhy nato staly orgány státní správy.

Přelomovým rokem byl rok 1990. Byla přijata nová ústava a zákon o obcích. Obce se staly základním územním samosprávným celkem, kraje jsou považovány za vyšší územní samosprávné celky.

2.3 Předpoklady fungování územní samosprávy

K zajištění správné funkce územní samosprávy je nutné ve státě vytvořit a dodržovat nejen **legislativní**, ale také **ekonomické** předpoklady.

Legislativou, tj. zákony a zákonnými nařízeními, je určeno postavení jednotlivých stupňů územní samosprávy; vymezen rozsah samostatné a přenesené působnosti; definována odpovědnost a rozhodovací pravomoci. Pomocí příslušných zákonů jsou poté upravovány ekonomické předpoklady fungování územní samosprávy. K ekonomickým předpokladům

³PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy. Teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 588 s. ISBN 978-80-7357-614-1.

řadíme zejména vlastnictví majetku a právo s ním hospodařit na základě vlastnického práva k němu. Dále zde patří právo získávání vlastních finančních prostředků, a to bez přímého zásahu státu. V neposlední řadě je zde také možnost sestavování vlastního rozpočtu a následné hospodaření podle takto nastaveného plánu⁴.

2.4 Charakteristika obce

Základním právním předpisem, který určuje postavení obce, její orgány, působnost a funkce je zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů. Obec je veřejnoprávní korporací, která disponuje s vlastním majetkem. V právních vztazích vystupuje svým jménem a nese odpovědnost vyplývající z těchto vztahů.

2.4.1 Znaky obce

Obec je charakterizována celkem čtyřmi základními znaky. Prvním z nich je území. Jedná se o geograficky ohraničený celek, který je tvořen jedním, popřípadě více katastrálními územími. Dalším znakem obce jsou její občané. Zákon o obcích vymezuje občana jako fyzickou osobu, která je občanem České republiky a zároveň je v obci přihlášena k trvalému pobytu. Dále následuje právní subjektivita, tj. obec musí být právnickou osobou a tato osoba musí být způsobilá k právním úkonům. Posledním znakem je možnost vlastnit majetek a hospodařit s ním prostřednictvím svobodného rozhodování zvolených orgánů.

Po naplnění všech výše zmíněných předpokladů lze hovořit o obci jako územním samosprávném celku, který je právnickou osobou.

2.4.2 Druhy obcí

V zákoně č. 128/2000 Sb., o obcích jsou vymezeny tyto druhy obcí:

- obce, které nejsou městy;
- města, tj. obce, které mají alespoň 3000 obyvatel a jejíž vznik byl povolen předsedou Poslanecké sněmovny po předchozím vyjádření vlády;
- městysy, tzn. obce, které jsou oprávněny používat toto označení pouze tehdy, pokud o to požádají předsedu Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky;
- statutární města, tj. města se zvláštním postavením. Území těchto celků může být členěno na městské obvody nebo městské části. Každému obvodu či části jsou přiděleny vlastní samosprávné orgány. Tyto druhy obcí mají povinnost

⁴ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. Praha: Grada Publishing, 2007. 280 s. ISBN 978-80-247-2097-5.

řídít se vyhláškou neboli statutem. Statut v České republice získaly tyto města: Kladno, České Budějovice, Plzeň, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, Liberec, Hradec Králové, Pardubice, Jihlava, Brno, Zlín, Olomouc, Ostrava, Opava, Havířov a Most;

- hlavní město Praha členěné na městské části.

2.4.3 Působnost obcí

V souvislosti s oprávněním k výkonu činností, jež má obec zajišťovat, hovoříme o působnosti obce. Zákonem jsou stanoveny 2 typy. Jedná se o samostatnou a přenesenou působnost.

Samostatná působnost je jednou z nejdůležitějších činností obce. Jedná se o možnost samostatného rozhodování v mezích stanovených zákonem. V § 35 odst. 1 zákona o obcích je samostatná působnost vymezena takto: *„Do samostatné působnosti obce patří záležitosti, které jsou v zájmu obce a občanů obce, pokud nejsou zákonem svěřeny krajům nebo pokud nejde o přenesenou působnost orgánů obce nebo o působnost, která je zvláštním zákonem svěřena správním úřadům jako výkon státní správy, a dále záležitosti, které do samostatné působnosti obce svěří zákon.“*

Při vydávání obecně závazných vyhlášek má povinnost řídit se zákonem. V ostatních případech musí dodržovat právní předpisy, které jsou v souladu se zákonem

V rámci samosprávné působnosti plní obec určité samosprávné funkce⁵:

- reprezentuje veřejné zájmy;
- pečuje o sociálně-ekonomický rozvoj – snaží se vytvářet podmínky pro podnikání, vytváří volná pracovní místa, zabezpečuje potřeby v rámci ochrany a rozvoje zdraví, výchovy a vzdělání;
- zabezpečuje veřejné služby občanům;
- vlastní majetek, se kterým může nakládat;
- má možnost zakládat obecní podniky a vkládat do nich svůj majetek;
- schvaluje územní plán obce – jsou zde vymezeny obytné zóny, zóny pro stavbu podniků;
- musí mít finanční suverenitu vymezenou zákony a rozpočtovými pravidly;
- svými aktivitami může ovlivňovat růst ekonomického potenciálu.

⁵ PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy. Teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 588 s. ISBN 978-80-7357-614-1.

Přenesená působnost znamená výkon státní správy, která byla na obec delegována zákonem. Orgány jsou povinny řídit se zákony, předpisy a směrnicemi ústředních správních úřadů. Je vykonávána obecním úřadem v oblasti správního obvodu obce. K částečné úhradě výdajů spojených s výkonem působnosti obec každoročně obdrží příspěvek na výkon ze státního rozpočtu. Příspěvek je použit zejména na mzdové a provozní výdaje zaměstnanců obecních úřadů. Výše příspěvku se odvíjí od velikosti správního obvodu obce a počtu obyvatel.

Z hlediska přenesené působnosti můžeme obce rozdělit do následujících stupňů⁶:

- obec prvního stupně;
- obec druhého stupně – tj. obce s pověřeným obecním úřadem;
- obec třetího stupně – tj. obce s rozšířenou působností.

Obce prvního stupně jsou zejména ty, na něž byl přenesen pouze omezený a nepřilíš rozsáhlý okruh přenesené působnosti. Výkon činností je velmi problematický. Hlavní překážkou je zejména nemožnost sehnat zaměstnance na odpovídající odborné úrovni.

Obce s pověřeným obecním úřadem vykonávají relativně velkou část přenesené působnosti. Nalezneme zde agendy stavebního a matričního úřadu. Úřady na rozdíl od obcí v prvním stupni disponují profesionálními úředníky, ale i u nich však chybí větší specializace.

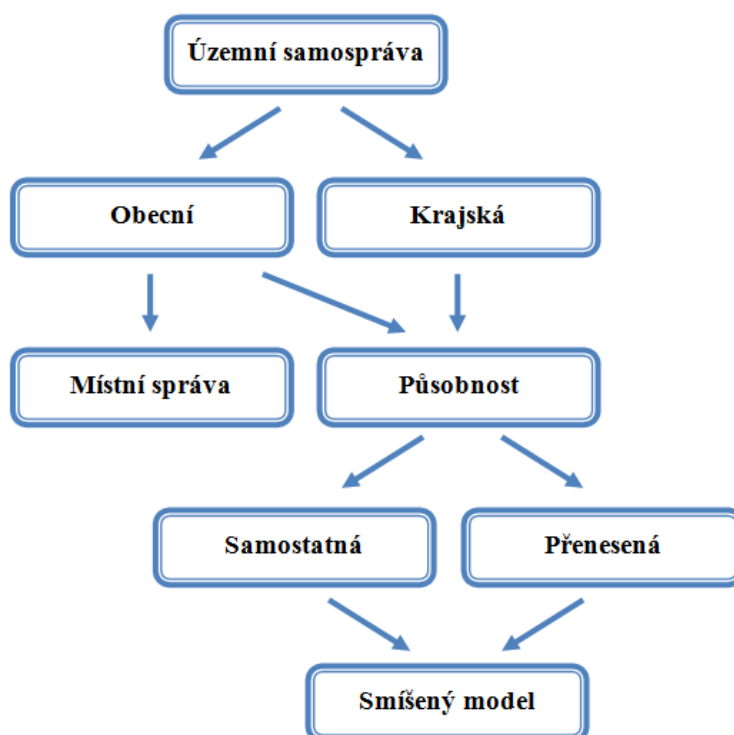
Obce s rozšířenou působností od roku 2003 nahradily zrušené okresní úřady. Agendy jsou zaměřeny zejména na oblasti živnostenského podnikání, vydávání řidičských oprávnění, cestovních a osobních dokladů. Agendy disponují množstvím specializovaných úředníků. Celkový výčet obcí je uveden v zákoně č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností, ve znění pozdějších předpisů.

V České republice funguje smíšený typ veřejné správy. Obce vykonávají nejen působnost samostatnou, ale také působnost přenesenou.

V následujícím schématu je vyjádřena struktura územní samosprávy České republiky.

⁶ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů: Hlava III. - § 61.

Schéma 2. 1 – Struktura územní samosprávy ČR

Zdroj: Vlastní zpracování

V České republice je ke dni 31. 12. 2012 celkem 6 251 obcí. Velikostní skupiny obcí jsou uvedeny v následující tabulce.

Tab. 2. 1 – Velikostní skupiny obcí podle počtu obyvatel k 31. 12. 2012

Počet obyvatel	Počet obcí	Počet obcí (%)
do 199	1 461	23,4
200-499	2 012	32,2
500-999	1 356	21,7
1 000-1 999	740	11,8
2 000-4 999	411	6,6
5 000-9 999	140	2,2
10 000-19 999	68	1,1
20 000-49 999	42	0,67
50 000-99 999	16	0,26
100 000 a více	5	0,08

Zdroj: Český statistický úřad – Struktura obcí a obyvatel podle velikostních skupin obcí a vlastní výpočty

2.4.4 Orgány obce

O orgánech obce je pojednáváno ve hlavě IV. zákona o obcích č. 128/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Prostřednictvím orgánů je zajišťována samostatná či přenesená působnost obcí. Samostatné orgány však nemají právní subjektivitu. Tato subjektivita náleží obci jako celku.

V § 5 odst. 1 obecního zřízení zákona o obcích jsou taxativně vymezeny základní orgány obce. Zákonem ustanovení ukládá obci povinnost zřídit zastupitelstvo obce a obecní úřad, dále musí být zvolen starosta. Rada obce a další zvláštní orgány mohou být zřízeny na základě dobrovolného rozhodnutí. Zákonem není uložena povinnost jejich zřízení a spravování.

Následující část je věnována charakteristice a činnosti obecních orgánů.

Zastupitelstvo obce

Zastupitelstvo je nejvyšším orgánem obce. Jedná se o kolektivní volený orgán. Zastupitelstvu náleží pravomoci v rozhodování o nejdůležitějších otázkách týkajících se obce. Může rozhodovat ve všech samosprávných záležitostech, kromě těch, které patří do rozhodovací pravomoci vyššího územního samosprávného celku.

Zastupitelstvo je tvořeno členy (zastupiteli), kteří jsou voleni v komunálních volbách. Délka funkčního období je 4 roky. Při stanovení počtu členů je přihlíženo k velikosti územního celku. Dále je počítáno s celkovým počtem obyvatel k 1. lednu roku, v němž se konají volby. Počet členů je dle § 68 zákona o obcích rozdělen následovně:

- „ Do 500 obyvatel 5 až 15 členů;
- nad 500 do 3 000 obyvatel 7 až 15 členů;
- nad 3 000 do 10 000 obyvatel 11 až 25 členů;
- nad 10 000 do 50 000 obyvatel 15 až 35 členů;
- nad 50 000 do 150 000 obyvatel 25 až 45 členů;
- nad 150 000 obyvatel 35 až 55 členů“

Jednání zastupitelstva jsou ze zákona veřejná. Zasedání jsou konány pouze v katastrálním území obce. Rozhodnutí jsou přijímána většinovým souhlasem všech členů, tzn. je zde uplatňován princip nadpoloviční většiny. Ustavující zasedání je prvním zasedáním nově zvoleného zastupitelstva obce. Jsou zde voleni starosta, místostarosta a další členové obecní rady. Každé další zasedání je označováno jako zasedání veřejné. Zastupitelstvo obce se musí sejít nejméně jedenkrát v intervalu 3 měsíců. O místě, době a programu jednání

informuje občany obecní úřad, nejčastěji vyvěšením údajů na úřední desce a na webových stránkách obce. Průběh zasedání je zachycen v zápisu ze zasedání podepsaným starostou nebo místostarostou.

Členem zastupitelstva je osoba, která zvolením získala mandát. Právo být zvolen má každý volič, u něhož nejsou překážky bránící výkonu volebního práva. Funkce člena zastupitelstva není slučitelná s výkonem jiné funkce ve veřejné správě. Tato pozice zavazuje člena k určitým právům a povinnostem. Vzniká právo na předkládání návrhů, požadování informací, vznášení dotazů. K základním povinnostem patří účast člena na zasedáních, dále pak plnění úkolů mu svěřených obecními orgány.

Obecní zřízení vymezuje pravomoci zastupitelstva. Mezi základní pravomoci týkající se věcí patřících do samostatné působnosti řadíme⁷:

- schvalování programu rozvoje obce – program není pro obec závazný, ale jeho vytvoření může významně pomoci například při čerpání dotací;
- schvalování rozpočtu, závěrečného účtu a účetní závěrky obce;
- zřizování trvalých nebo dočasných peněžních fondů obce – upraveno zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů;
- zřizování, změny a rušení příspěvkových organizací a organizačních složek obce, schvalování jejich zřizovacích listin;
- rozhodování o založení nebo rušení právnických osob, schvalování jejich zakladatelské listiny, společenské nebo zakládací smlouvy a stanov;
- rozhodování o vyhlášení místního referenda;
- vydávání obecně závazných vyhlášek obce;
- poskytnutí půjčky a další.

Starosta obce

Osoba starosty zastupuje obec navenek. Ačkoli obec navenek zastupuje a vyjadřuje vůli obce, není považován za statutární orgán. Starosta je volen zastupitelstvem obce. Volená osoba musí být občanem České republiky a členem zastupitelstva obce. Žádné další podmínky pro volbu nejsou obecním zřízením stanoveny.

⁷ § 84 odst. 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů.

V době, kdy starosta nevykonává funkci nebo není přítomen, je zastupován místostarostou. Obecní nařízení povoluje zvolení více místostarostů. Jejich významná pravomoc se projevuje při podpisu právních předpisů obce.

K velkému množství právních úkonů, které starosta za obec činí, je nutný předchozí souhlas rady či zastupitelstva. Mezi úkony k nimž je kompetentní starosta obce řadíme například⁸:

- odpovědnost za včasné objednání přezkoumání hospodaření obce za uplynulý kalendářní rok;
- plní úkoly zaměstnavatele podle zákoníku práce a souvisejících předpisů;
- se souhlasem ředitele krajského úřadu jmenuje a odvolává tajemníka obecního úřadu a je oprávněn stanovit jeho plat;
- má odpovědnost za informování veřejnosti o činnosti obce;
- po projednání s ředitelem krajského úřadu je oprávněn v určitých věcech svěřit komisi výkon přenesené působnosti a další.

Obecní úřad

Obecní úřad je tvořen starostou, místostarostou, tajemníkem (pokud je tato funkce zřízena) a zaměstnanci obecního úřadu. Stejně jako osoba starosty, ani obecní úřad nemá právní subjektivitu. V čele stojí starosta obce. Z hlediska zabezpečení hospodářských činností v obci, je obecní úřad nezbytným orgánem.

Zajišťuje výkon přenesené či samostatné působnosti. Samostatná působnost je realizována na základě rozhodnutí samosprávných orgánů, kdežto přenesená působnost prostřednictvím zákonů. V rámci samostatné působnosti se zabývá zejména úkoly, které mu byly uloženy zastupitelstvem, dále pak pomoci výborům a komisím v jejich činnostech.

Obce s pověřeným obecním úřadem nebo s rozšířenou působností jsou ze zákona povinny zřídit funkci tajemníka. Starosta jej jmenuje, odvolává a stanovuje mu plat. Funkce v politických stranách a hnutích jsou tajemníkovi zakázány. Tajemník plní úkoly mu uložené starostou, zastupitelstvem či radou. Vydává spisový, skartační a pracovní řád obecního úřadu.

Práva a povinnosti zaměstnanců obce zařazených do obecního úřadu jsou zakotvena v zákoně č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Úředníkem je zaměstnanec obecního úřadu

⁸ § 103 odst. 4 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů.

vykonávající správní činnosti. Tento zákon se nevztahuje na zaměstnance úřadu vykonávající manuální nebo pomocné práce.

Rada obce

Jedná se o výkonný orgán. V rámci samostatné působnosti podléhá zastupitelstvu, v rámci přenesené působnosti rozhoduje jen tehdy, stanoví – li to zákon. Počet členů je vždy lichý. V současnosti může být tento počet 5 – 11 osob. Počet členů by neměl překročit jednu třetinu počtu členů zastupitelstva. Pokud má zastupitelstvo méně než 15 členů, rada obce nesmí být volena.

Rada je složena ze starosty, místostarosty (místostarostů) a dalších členů volených ze zastupitelstva.

Jednání rady jsou nazývány schůze. Jsou většinou neveřejné. Svolávány jsou dle potřeb obce. Řídí se jednacím řádem a pravidly stanovenými v obecním zřízení. K usnesení rady je potřeba nadpoloviční většina všech členů. Z průběhu schůze je pořízen zápis podepsaný přítomným starostou nebo místostarostou.

Rozhoduje například o poskytování věcných darů do 20 000,- Kč, peněžitých darů do 20 000,- Kč, poskytování dotací do 50 000,- Kč. Dále pak vydává nařízení obce. Projednává a řeší připomínky, návrhy zastupitelstva.

Zvláštní orgány obce

Starosta tyto orgány zřizuje na základě zvláštních zákonů. Obecní zřízení však neobsahuje jejich výčet. V čele může být pouze osoba s odbornou způsobilostí v rámci vytvořeného orgánu. Typickým příkladem je povodňová komise, bezpečnostní rada obce nebo krizový štáb.

2.4.5 Spolupráce obcí

V § 46-54 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích jsou vymezeny možnosti vzájemné spolupráce obcí při výkonu samostatné působnosti. Spolupráce obce s jinými subjekty se uzavírá na základě písemné smlouvy.

Tato smlouva může být uzavírána za účelem splnění konkrétního úkolu. Při této formě spolupráce však nevzniká samostatná právnická osoba. Zajištění splnění úkolu je realizováno pouze v lokálním veřejném sektoru. Majetek získaný společnou činností obcí se stává spoluvlastnictvím všech osob účastných na uzavřené smlouvě.

Smlouvou mohou být zakládány právnické osoby s jinou obcí či více obcemi. Vznik těchto subjektů je řízen ustanoveními zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích.

Nejčastější formou spolupráce je vznik dobrovolného svazku obcí. Členy mohou být pouze obce. Cílem je ochrana a prosazování společných zájmů zainteresovaných municipalit. Tyto svazky jsou již považovány za samostatné právnické osoby a jsou tudíž povinny vést účetnictví podle zákona o účetnictví. Důležitou součástí písemné zakladatelské smlouvy je příloha, která má podobu stanov dobrovolného svazku obcí. Jsou zde vymezeny základní činnosti, orgány, majetek a také rozhodovací pravomoci svazku obcí a jejich členů. Dobrovolný svazek obcí je povinen nechat přezkoumat své hospodaření za uplynulý rok auditorem nebo přezkoumání zadá místně příslušnému krajskému úřadu.

V posledních letech se stále častěji objevuje spolupráce obcí se subjekty sídlícími na jejím území, například s místními podnikateli či neziskovými organizacemi. Vznikají tak místní akční skupiny. Jedná se o útvary s právní subjektivitou, nejčastěji v podobě obecně prospěšných společností. Hlavním cílem této spolupráce je podpora udržitelného rozvoje, a to v souladu s požadavky a principy tzv. **Místní Agendy 21**.

Dokument místní Agenda 21 je součástí dokumentu Agenda 21, jenž byl vytvořen na summitu Organizace spojených národů v roce 1992 v Rio de Janeiro. V České republice je používán a rozvíjen od roku 1997. Teprve v roce 2003 vznikla Rada vlády pro udržitelný rozvoj, jejíž součástí je i Pracovní skupina pro místní Agendy 21.

Jedná se o metodu, která se stala významným nástrojem hodnocení systému kvality ve veřejné správě. V souvislosti s tím byl vytvořen systém kritérií místní Agendy 21, tzv. MA21. Kritéria jsou členěna do čtyř základních kategorií. Každá kategorie je charakteristická svými vlastními nastavenými podmínkami a přesně vymezenými měřicími ukazateli, které slouží k hodnocení úrovně procesu místní Agendy 21 ve vybrané municipalitě. Výsledky mohou být následně využity jako prostředek při žádosti municipalit o granty z Evropské unie.

Mezi konkrétní cíle a snahy v rámci Agendy patří například péče o památky a krajinu, obnovování kulturních a dalších tradic v rámci regionů, snaha o rozvoj společenského života, spolupráce různých profesních skupin obyvatel a další aktivity.

2.5 Charakteristika kraje

Od 90. let 20. století významně posiluje funkce kraje jakožto vyššího územního samosprávného celku v České republice. Krajská zřízení začaly reálně fungovat až od 1. 1. 2001 na základě zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

V současné době se postavením krajů a jejich orgánů zabývá zákon č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon se však nevztahuje na hlavní město Prahu⁹.

Jednotlivé kraje jsou odlišné v rozloze, počtu obyvatel a jejich struktuře, měření úrovně HDP na obyvatele a dalších ukazatelích.

Ke dni 1. 1. 2014 je evidováno celkem 14 krajů, včetně hlavního města Prahy.

Tab. 2. 2 – Kraje České republiky k 31. 12. 2012

Kraj	Rozloha (km²)	Počet obyvatel	Počet obcí
Hlavní město Praha	496	1 246 780	1
Středočeský kraj	11 015	1 291 816	1145
Jihočeský kraj	10 056	636 611	623
Plzeňský kraj	7 561	571 687	501
Karlovarský kraj	3 314	301 726	132
Ústecký kraj	5 335	826 764	354
Liberecký kraj	3 163	438 594	215
Královéhradecký kraj	4 759	552 946	448
Pardubický kraj	4 519	516 440	451
Kraj Vysočina	6 796	511 207	704
Jihomoravský kraj	7 195	1 168 650	673
Olomoucký kraj	5 267	637 609	399
Zlínský kraj	3 963	587 693	305
Moravskoslezský kraj	5 427	1 226 602	300
ČR celkem	78 886	10 516 125	6 251

Zdroj: Český statistický úřad – Statistická ročenka České republiky 2013 – vlastní zpracování.

⁹ Zřízení Prahy je upraveno zákonem č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

Územní vymezení krajů České republiky je znázorněno v následujícím obrázku.

Obr. 2. 2 – Mapa krajů České republiky k 1. 1. 2014

Zdroj: <http://www.zemepis.com/images/mapycr/krajecr.jpg>

2.5.1 Znak krajů

Základní znaky krajů jsou téměř totožné se základními charakteristikami obcí. V obecných ustanoveních I. hlavy zákona o krajích č. 129/2000 Sb., je kraj vymezen jako „územní společenství občanů, které má právo na samosprávu.“. Kraj je veřejnoprávní korporací. Z toho vyplývá, že je povinen vystupovat v právních vztazích pod svým jménem a nese odpovědnost vyplývající z jednotlivých právních vztahů, jichž se účastní. Stejně jako obec má kraj vlastní majetek a příjmy.

Na základě výše uvedeného určení a tvrzení Pekové¹⁰ lze mezi tři základní znaky krajů zařadit:

- **území**, které je dáno hranicí,
- **občany** České republiky s trvalým pobytem v obcích na území daného kraje,
- právo na **samosprávu**, tj. působnost krajů.

2.5.2 Funkce a působnost krajů

Kraje vykonávají přenesenou a samostatnou působnost. Vzhledem k tomu, že oba tyto vlivy jsou velmi rozsáhlé, je potřeba zajistit určité finanční zdroje na jejich správnou funkci.

V rámci **samostatné působnosti**, tzv. vlastní samosprávné funkce¹¹ je kraj jakožto vyšší územní samosprávný celek oprávněn:

- zabezpečovat záležitosti, které jsou v zájmu občanů,
- pečovat o komplexní rozvoj území,

¹⁰ PEKOVÁ, J., M. JETMAR a J. PILNÝ. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-351-5.

¹¹ Samostatná působnost krajů je upravena v zákoně č. 129/2000Sb., o krajích (krajské zřízení) - § 14 odst. 2.

- spolupracovat s jinými kraji či obcemi na svém území (nemůže být členem dobrovolného svazku obcí),
- zakládat právnické osoby v podobě různých typů obchodních společností (potřeba respektovat zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů a další právní předpisy),
- zřizovat organizační složky kraje a příspěvkové organizace za účelem zabezpečení veřejných statků,
- hospodařit podle svého rozpočtu, což vytváří určitou finanční suverenitu.

Dozor nad výkonem veškerých činností spadajících do samosprávné funkce kraje, provádí prostřednictvím svých orgánů příslušná ministerstva, případně ústřední orgány státu.

Dalším typem je **přenesená působnost**. V porovnání s působností samostatnou je její rozsah, funkce a vymezení daleko obsáhlejší a také náročnější. Působnost je dána zákonem o krajích, konkrétně se jedná o § 67 a následující, dále pak dalšími zvláštními zákony.

Dozor nad výkonem státní správy opět náleží příslušným ministerstvům a orgánům správních úřadů. Samostatný výkon správy náleží krajskému úřadu, který se nachází ve správním obvodu kraje. Krajským úřadem jsou vykonávány téměř všechny činnosti související s přenesenou působností. Najdeme zde určité výjimky. Jedná se o náležitosti, jež jsou svěřeny přímo zastupitelstvu či radě kraje, a to na základě zákonného nařízení.

V současnosti je přenesená působnost vykonávána v těchto základních úsecích veřejného sektoru¹²:

- školství – odpovědnost za dlouhodobý záměr vývoje výchovně-vzdělávací soustavy v kraji,
- sociální péče – zabezpečování sociálních služeb pro občany a organizace,
- péče o oblast vodního hospodářství – rozhodování o vodohospodářských věcech a ochrana proti povodním či zhoršení kvality vod,
- územní plánování,
- ochrana životního prostředí – například dodržování nastavených emisních limitů,

¹² PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy. Teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 588 s. ISBN 978-80-7357-614-1.

- památková péče – ochrana a zajištění správného vedení národních kulturních památek, vedení seznamu památek v daném obvodu a dodržování zásad stanovených Ministerstvem kultury,
- oblast zdravotnictví – zřizování, koordinace a řízení nemocnic a jim podobných zařízení.

2.5.3 Orgány kraje

Kraj je územním samosprávným společenstvím občanů a v souvislosti s tím mu náleží právo na vlastní samosprávu. Správa je prováděna orgány kraje. Každý orgán má vlastní charakteristiku a také rozsah působnosti. Následující text bude věnován rozdělení a základním znakům jednotlivých orgánů kraje. Pozornost bude věnována nejen výkonným, ale také poradním prvkům.

Zastupitelstvo

Je považováno za jeden z nejdůležitějších prvků samosprávy. Jako jediné má právo rozhodovat o klíčových otázkách řízení a hospodaření kraje. Část jeho pravomocí však může být v souladu se zákonem převedena na krajský úřad. Počet členů určuje zákon o krajích a odvíjí se od počtu obyvatel k 1. lednu roku, ve kterém se konaly volby do zastupitelstva kraje. V § 31 tohoto zákona je vymezen přesný počet zastupitelů u krajů:

- „do 600 000 obyvatel 45 členů,
- nad 600 000 do 900 000 obyvatel 55 členů,
- nad 900 000 obyvatel 65 členů“.

Zastupitelstvo disponuje celou řadou pravomocí. V následujícím výčtu jsou uvedeny pouze ty, které z mého pohledu patří k těm nejvýznamnějším¹³:

- pravomoc předkládání návrhů zákonů Poslanecké sněmovně,
- vydávání obecně závazných vyhlášek kraje,
- schvalování rozpočtu, závěrečného účtu a účetní závěrky sestavené k rozvahovému dni,
- zřizování a rušení výborů,
- volba hejtmána a dalších členů rady, včetně stanovení počtu členů rady,
- právo poskytovat peněžité a věcné dary v hodnotě 100 000,- Kč jedné fyzické či právnické osoby v kalendářním roce,

¹³ Výčet veškerých pravomocí zastupitelstva je uveden v § 35–36 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení).

- poskytování dotací obcím ze svého rozpočtu,
- právo peněžitých a nepeněžitých vkladů do právnických osob.

Rada kraje¹⁴

Jedná se o výkonný orgán, který se za svou činnost zodpovídá zastupitelstvu. Skládá se z hejtmána, jeho náměstků a dalších zvolených členů. Pokud má kraj do 600 000 obyvatel, rada má 9 členů; při počtu nad 600 000 obyvatel je celkový počet členů 11.

Mezi základní povinnosti patří zabezpečení a kontrola hospodaření podle nastaveného rozpočtu. Členové mohou rozhodovat o majetkoprávních úkonech v oblastech jako je poskytování dotací nevládním organizacím do 200 000,- Kč, nabývání a převod movitých věcí za kraj. Zásadní roli má při určování počtu zaměstnanců krajského úřadu.

Hejtman kraje

Osoba, která zastupuje kraj navenek. Je odpovědný zejména za zajištění přezkoumání hospodaření kraje. Na základě souhlasu ministra vnitra má pravomoc jmenovat a odvolávat ředitele krajského úřadu. Hejtman si určuje své náměstky, kteří jsou způsobilí jej zastupovat, v případě jeho nepřítomnosti.

Krajský úřad

Úřad je rovněž výkonný orgán. Je členěn na odbory, oddělení, sekretariát ředitele a hejtmána. V čele stojí ředitel, dále zde působí zaměstnanci odborů a oddělení. Plní úkoly, které mu uloží zastupitelstvo. V případě potřeby zajišťuje odbornou pomoc obcím. Zaměstnanci působící na úřadě v některých pozicích musí splnit určitou odbornou způsobilost danou zákonem o krajích. Veškeré informace a požadavky týkající se odborné úrovně jsou vymezeny v zákoně č. 312/2002 Sb., o úřednicích územních samosprávných celků a o změně některých zákonů.

Výbory

Výbory již neplní funkci výkonnou, ale jejich hlavní náplní je poradenství. Činnost výborů by měla přispět ke zvýšení efektivnosti v rozhodování nejen v oblasti finanční, ale také v oblasti ekonomické. Počet členů musí být lichý. Zákon o krajích ukládá povinnost zřídit:

¹⁴ Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení) - § 57- 60a.

- finanční výbor,
- kontrolní výbor,
- výbor pro výchovu, vzdělání a zaměstnanost,
- výbor pro národnostní menšiny.

Kromě výše uvedených má kraj možnost podle svých potřeb zřídit další výbory.

Komise

Orgán, který je oprávněn překládat návrhy a doporučení kraji. Povaha vykonávané funkce naznačuje, že se jedná o iniciativní a poradní orgán.

2.5.4 Spolupráce mezi krajem a obcemi

Spolupráce mezi prvky územní samosprávy je důležitým předpokladem k vytvoření výkonného a účinného systému správy na území daného státu. Je důležité si uvědomit, že „*v rámci samostatné působnosti kraj nemůže zasahovat a přímo ovlivňovat rozhodování obcí v samostatné působnosti*“ (Peková, 2011, s. 374). Krajský úřad však má dozorovou a iniciativní pravomoc při rozhodování obcí ve věcech týkajících se správního řízení. Touto pravomocí obce mezi sebou nedisponují.

Ke zvýšení a zefektivnění přenosu informací mezi subjekty je vhodné vytvořit tzv. smluvní spolupráci. Spolupráce probíhá mezi obcemi, mezi kraji nebo ve vztahu obec-kraj. Součinnost probíhá také v oblasti rozpočtů. Mezi další společně vykonávanou funkcí patří zajišťování veřejných statků.

3 HOSPODAŘENÍ ÚZEMNÍCH SAMOSPRÁVNÝCH CELKŮ

Hospodaření územních samosprávných celků musí být v souladu s principy stabilizační politiky státu. I přes velké rozhodovací pravomoci územní samosprávy je potřeba dodržovat nařízení státu, zejména v oblasti ekonomické a finanční. Stát, který disponuje zákonodárnou pravomocí, proto vydává legislativní nařízení v podobě zákonů. Tyto normy vytváří obecný rámec, který musí být vždy a za každých okolností územními celky dodržován. V každé oblasti řízení státu je dodržován určitý systém nastavených pravidel a ani sféra hospodaření územních samosprávných celků není výjimkou. Vzniká zde povinnost dodržování fiskálních pravidel, tzn. pravidel hospodaření.

Nadcházející podkapitoly jsou zaměřeny na přiblížení hlavních nástrojů hospodaření, jejich tvorbě, zásadám při jejich utváření a také dělení.

3.1 Rozpočtová soustava ČR¹⁵

Je soustava veřejných rozpočtů a rozpočtových vztahů uvnitř soustavy rozpočtů. Rozpočty jsou přitom považovány za samostatné články soustavy. Součástí jsou i orgány, které zajišťují fungování a kontrolu nad rozpočtovým procesem.

Do rozpočtové soustavy patří soustava veřejných rozpočtů, mimorozpočtových fondů, účelové fondy obcí a rozpočty zdravotních pojišťoven.

Soustava veřejných rozpočtů

Soustava je vytvořena na principu jednotnosti příjmů a výdajů. Na veřejný rozpočet může být pohlíženo jako na peněžní fond, bilanci, ale také finanční plán. Systém je tvořen státním rozpočtem a rozpočty na úrovni územní samosprávy. Tyto rozpočty jsou sestavovány na jedno rozpočtové období (zpravidla shodné s kalendářním rokem).

Státní rozpočet je odhad příjmů a výdajů, jež mají zajistit chod státu. Příjmy jsou zejména daně, poplatky, sociální pojištění a nedaňové příjmy. Mezi největší výdaje spadají nemocenské a sociální dávky a v neposlední řadě důchody. Menší, ale přesto významnou část výdajů tvoří úroky ze státního dluhu. Je to nejvýznamnější veřejný rozpočet. Sestavuje jej ministerstvo financí a následně jej předkládá ke schválení vládě. Vláda poté pošle návrh zákona o státním rozpočtu ke schválení poslanecké sněmovně, nejpozději však tři měsíce před koncem roku.

¹⁵ PAŘÍZKOVÁ, Ivana. *Finance územní samosprávy*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 238 s. ISBN 978-802-1045-118.

Rozpočty územní samosprávy jsou rozpočty měst a obcí, krajů, dobrovolných svazků obcí, příspěvkových organizací a regionálních rad regionů soudržnosti.

Soustava mimorozpočtových fondů

Do této skupiny řadíme státní fondy a mimorozpočtové fondy na úrovni obcí a krajů. Státní fondy jsou vždy zřizovány zvláštním zákonem. Jejich hospodaření je upraveno zejména zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů. Jsou spravovány ministerstvy. Mezi státní fondy řadíme: Státní zemědělský intervenční fond, Státní fond životního prostředí, Státní fond pro podporu a rozvoj české kinematografie, Státní fond kultury, Státní fond dopravní infrastruktury a Státní fond rozvoje bydlení.

Účelové fondy obcí

Mezi fondy tvořené z přebytků rozpočtového hospodaření patří rezervní fond. Tvorba ostatních účelových fondů je závislá na rozhodnutí a potřebách zastupitelstva obce či kraje. Může být vytvořen například památkový či bytový fond.

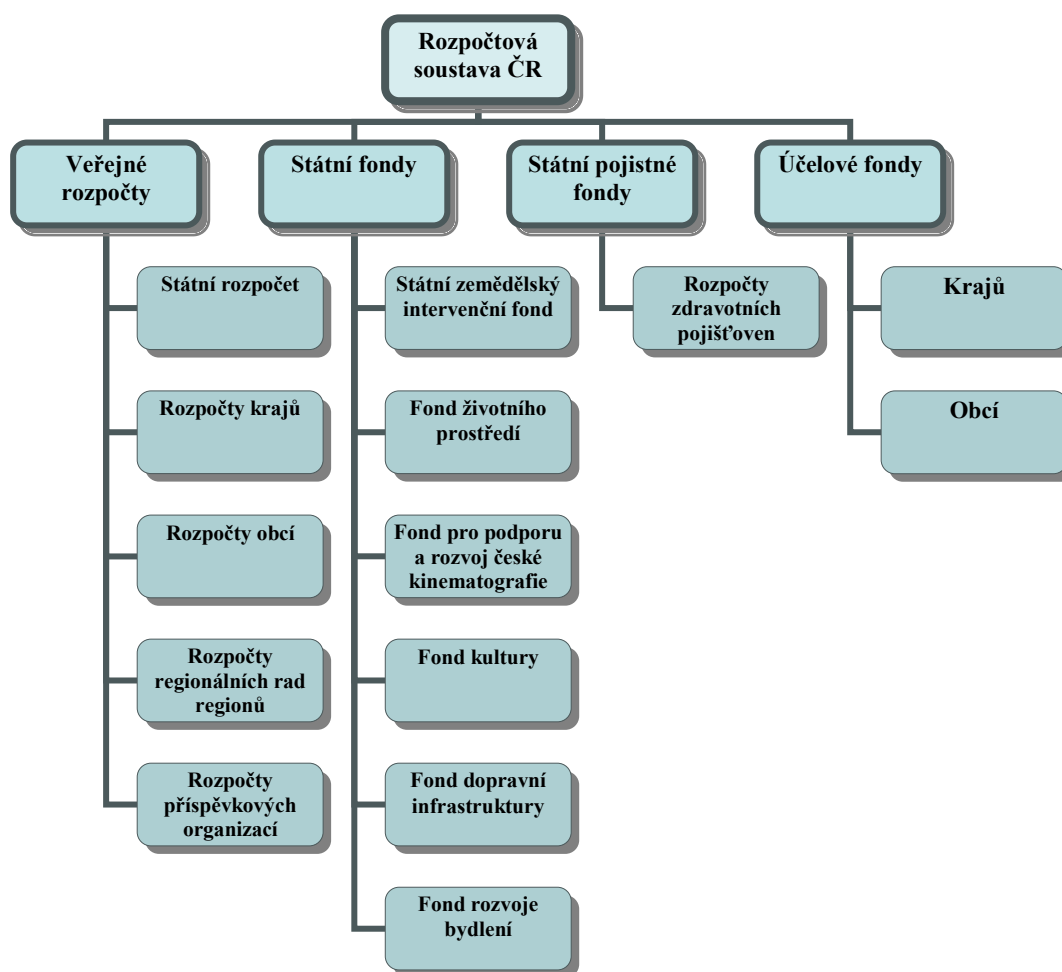
Rozpočty zdravotních pojišťoven

Do soustavy rozpočtů České republiky jsou zařazeny kvůli příjmům daňového charakteru z nich plynoucích. Stát ze svých prostředků dotuje rozpočty zdravotních pojišťoven za státní pojištění¹⁶. Ostatní osoby si zdravotní pojištění hradí samy. Sazby pojištění jsou stanoveny zákonem. Z takto vytvořených rozpočtů je hrazena zdravotní péče a léčiva.

Obecné vymezení rozpočtové soustavy, které bylo nyní popsáno, je přibliženo na následujícím schématu.

¹⁶ Státním pojištěncem jsou nevýdělečné osoby, tj. děti, studující mládež, důchodci, ženy na mateřské dovolené a nezaměstnaní lidé.

Schéma 3. 1 – Rozpočtová soustava České republiky

Zdroj: Veřejná správa a finance veřejného sektoru (Peková, Pilný, Jetmar, 2008, s. 204)

3.2 Rozpočtový proces

Rozpočtový proces je postup správních orgánů obsahující souhrn činností nezbytných k řízení, schvalování, plnění a kontrole rozpočtu územního samosprávného celku ve sledovaném rozpočtovém období. Rozpočet je zpravidla sestavován na jeden kalendářní rok. Rozpočtový proces je však poněkud delší. Obvyklá doba jeho trvání je jeden a půl až dva roky.

V průběhu vytváření a řízení rozpočtového procesu jsou samosprávné celky povinny dodržovat nastavená pravidla. Podle Pařízkové¹⁷ je seznam těchto zásad vymezen takto:

¹⁷ PAŘÍZKOVÁ, Ivana. *Finance územní samosprávy*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 238 s. ISBN 978-802-1045-118.

- zásada každoročního sestavování a schvalování rozpočtu – označována jako zásada omezeného časového použití finančních prostředků, což znamená, že prostředky musí být využity pouze v roce, pro který byly schváleny;
- zásada účelovosti – rozpočtové prostředky mohou být použity pouze k účelům, ke kterým byly vytvořeny;
- zásada pravdivosti a reálnosti – tato zásada závisí na stupni a kvalitě poznání ekonomického prostředí, dále vychází z analýzy hospodářské reality;
- zásada úplnosti rozpočtu - je zajišťována rozpočtovou skladbou dané země;
- zásada dlouhodobé vyrovnanosti;
- zásada publicity – jedná se o závazek informovat veřejnost o rozpočtovém hospodaření.

Etapy rozpočtového procesu jsou znázorněny schématem 3. 2 – Rozpočtový proces u rozpočtu obce v ČR.

Schéma 3. 2 – Rozpočtový proces u rozpočtu obce v ČR.

Zdroj: Veřejná správa a finance veřejného sektoru (Peková, Pilný, Jetmar; 2008, s. 251)

Návrh rozpočtu obce¹⁸

Problematika plánování rozpočtu a vytvoření podkladů pro tvorbu rozpočtu spadá pod výkon samostatné působnosti obce. Návrh je sestavován finančním výborem (výkonný orgán obce). Výbor musí zajistit reálnost a splnitelnost rozpočtových příjmů a výdajů. Při sestavování rozpočtu se bere ohled na zkušenosti s vývojem příjmů a výdajů v minulých letech. Nesmí být opomíjeny ani další faktory jako je vliv inflace, vliv rozpočtového určení daní, očekávaná plnění daňových příjmů veřejných rozpočtů a další. V návrhu musí být obsaženy konkrétní požadavky ze strany zainteresovaných osob. Kompletní návrh rozpočtu je předložen zastupitelstvu obce ke schválení. Konkrétní návrh rozpočtu obce je uveden v Příloze č. 1 této diplomové práce. Jedná se o návrh rozpočtu obce Těškovice na rok 2013. V Příloze č. 2 je následně uveden návrh rozpočtu obce Bítov na rok 2013.

Projednávání a schvalování

Schvaluje se výše rozpočtu, výše příjmů a výdajů. Zastupitelstvo, odbory a občané mohou ve stanovené lhůtě vznést k návrhu připomínky. Pokud je projekt bez připomínek, nic nebrání jeho schválení. V případě, že nedošlo ke schválení před začátkem rozpočtového období (tzn. před 1. lednem rozpočtového roku), je nutné, aby obec hospodařila podle tzv. rozpočtového provizoria. Obec je v této situaci povinna až do doby schválení nového rozpočtu hospodařit podle rozpočtu platného v předchozím období. Rozpočtové provizorium obcí je poměrně časté. Důvodem jsou hlavně dotace ze státního rozpočtu. Obec většinou na začátku roku neví, jaký objem prostředků jí bude ze státního rozpočtu poskytnut. Je tedy nucena přejít k přijetí provizoria¹⁹.

Plnění a kontrola

Za etapu zajištění plnění rozpočtu jsou odpovědné orgány, jež sestavovaly návrh. Zastupitelstvo je povinno kontrolovat nejen plnění rozpočtu po skončení rozpočtového období, ale také plnění rozpočtu v průběhu sledovaného období. O provedených kontrolách jsou vypracovány zprávy, které obsahují hlavní informace a poznatky ohledně plnění či neplnění rozpočtu. V případě nedostatků či chyb jsou vytvořena ochranná opatření, která se snaží tyto negativní vlivy zmírnit či úplně odstranit.

¹⁸ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. Praha: Grada Publishing, 2007. 280 s. ISBN 978-80-247-2097-5.

¹⁹ PAŘÍZKOVÁ, Ivana. *Finance územní samosprávy*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 238 s. ISBN 978-802-1045-118

Závěrečný účet

Je předkládán po skončení kalendářního roku. Obsahuje informace o celkových rozpočtových příjmech a výdajích. Ty jsou členěny podle položek rozpočtové skladby České republiky. Sestavuje a schvaluje jej zastupitelstvo obce. Pro větší přehlednost je vhodné závěrečný účet doplnit tabulkami, grafy a komentáři. Zákon č. 420/2004 Sb., o přezkoumání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí ukládá obcím povinnost přezkoumání závěrečného účtu. Přezkoumání provádí buď auditor, nebo místně příslušný krajský úřad. Volba způsobu přezkoumání je plně v kompetenci územního celku. Krajský úřad provádí přešetření bezúplatně, auditorské společnosti je nutné zaplatit ne zrovna malou sumu. Při přezkumu jsou do příslušného rozpočtového roku zařazeny pouze úkony zařazené do daného roku. Pro toto určení je rozhodující datum zaevidování příslušné operace a následné promítnutí transakce na bankovních účtech.

3.3 Rozpočtová skladba²⁰

Rozpočtová skladba představuje jednotnou klasifikaci rozpočtových příjmů a výdajů, která je založena na jednotných pravidlech a zásadách. Rozpočtová skladba, nebo také tzv. rozpočtová klasifikace, je významným nástrojem pro členění finančních operací veřejných rozpočtů. Příjmy a výdaje jsou dle potřeb tříděny do různých hledisek. K zajištění srovnatelnosti a přehlednosti rozpočtů, zejména z časového hlediska, je požadováno dodržování jednotné klasifikace.

Třídění umožňuje lépe analyzovat a identifikovat možné příčiny schodku rozpočtu. V České republice jsou příjmy a výdaje založeny na principu peněžních pohybů (také tzv. „cash“ princip). Princip peněžních toků třídí položky jako peněžní operace. Peněžní operace jsou uskutečněny připsáním či odepsáním peněžních prostředků z bankovního účtu.

Existují určité zásady, které je nutné při sestavování rozpočtové skladby respektovat. Příjmy a výdaje jsou vytvářeny s ohledem na tyto pravidla²¹:

- zásada stability třídění rozpočtů – je podstatná pro časové analýzy, analýzy plnění rozpočtů. Toto pravidlo usnadňuje práci administrativních pracovníků, kteří se zabývají financemi a rozpočty;

²⁰ PEKOVÁ, J., M. JETMAR a J. PILNÝ. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-351-5.

²¹ PAŘÍZKOVÁ, Ivana. *Finance územní samosprávy*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 238 s. ISBN 978-802-1045-118.

- zásada jednotnosti a závaznosti – každému údaji rozpočtu je přiřazena jednoznačná identifikace. K označování je v rámci každého hlediska třídění využíván čtyřmístný číselný kód;
- zásada srozumitelnosti – přesně definuje význam jednotlivých položek rozpočtové skladby, čímž se snaží vyhnout jejich různým výkladům ze strany zainteresovaných subjektů. Zásada napomáhá kontrole ze strany odborné i občanské veřejnosti;
- zásada kompatibility – zabezpečuje slučitelnost s mezinárodními standardy, a to jak účetními, tak statickými.

S účinností od 1. ledna 2014 je rozpočtová skladba upravena vyhláškou ze dne 18. prosince 2013 č. 464/2013 Sb. Touto vyhláškou se mění vyhláška č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě, ve znění pozdějších předpisů.

Na území našeho státu mohou být využity tyto hlediska třídění rozpočtové skladby²²:

- odpovědnostní,
- druhové,
- odvětvové,
- konsolidační.

Výčet možných druhů třídění však není konečný. Vyhláška upravuje další možnosti, například třídění programové, strukturní či transferové. Práce je zaměřena pouze na členění základní.

Odpovědnostní členění – nazýváno také jako třídění kapitolní. Lze jej aplikovat pouze u státního rozpočtu. U obcí a krajů je nepovinné, proto mu není věnována v rámci práce další pozornost.

Druhové členění – je považováno za základní. Týká se všech peněžních operací. Je důležité zejména z hlediska jeho propojení s účetnictvím. Kritériem členění příjmů a výdajů je jejich rozdělení na domácí a zahraniční, běžné a kapitálové, povinné a dobrovolné a další. Operace jsou rozděleny na příjmy, výdaje a financování. Jak již bylo v rámci této kapitoly zmíněno, je zde využíván čtyřmístný číselný kód. Každá část kódu má specifický význam. Jednomístný kód představuje třídu, dvoumístný seskupení položek, třímístný podseskupení položek a čtyřmístný jednotlivé položky. Bližšímu rozdělení příjmů a výdajů dle tohoto členění se věnuje následující kapitola 3. 4. – Rozpočet územních samosprávných celků.

²² Vyhláška č. 464/2013 Sb., kterou se mění vyhláška č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě ve znění pozdějších předpisů - § 1a.

Odvětvové třídění – jak sám název napovídá, členění vychází z odvětví v daném státě. Vychází ze záměru, na který se vynakládají peněžní prostředky z rozpočtu. Odvětvím se dle § 2 odstavce 3 vyhlášky č. 464/2013 Sb. rozumí „*druh činnosti, z které příjmy plynou nebo na kterou se výdaje vynakládají, nebo zaměření právního subjektu, který finanční prostředky, které organizace získává jako příjmy, organizaci poukazuje nebo odevzdává nebo jemuž organizace finanční prostředky poskytuje za účelem jeho podpory*“. Pro rozlišení je zde opět používán čtyřmístný číselný kód. Jednomístný kód určuje skupinu, dvoumístný oddíl, třímístný pododdíl a čtyřmístný paragraf. V České republice jsou tyto skupiny odvětví:

- zemědělství a lesní hospodářství,
- průmyslová a ostatní odvětví hospodářství,
- služby obyvatelstvu,
- politika zaměstnanosti a sociální věci,
- bezpečnost státu a právní ochrana,
- všeobecný veřejná správa a služby.

Konsolidační členění – prvky jsou tzv. záznamové položky. Členění umožňuje korekci příjmů a výdajů. Příjmy jsou členěny podle stupně konsolidace.

3.4 Rozpočet územních samosprávných celků

Základním nástrojem hospodaření územních samosprávných celků je podle ustanovení zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, jejich roční rozpočet. Vedle rozpočtů lze zřizovat také různé mimorozpočtové fondy, jejichž tvorba je plně v kompetenci územní samosprávy. Zpravidla platí, že čím složitější je státní uspořádání, tím více rozpočtů existuje. Rozpočty obcí, krajů a mimorozpočtových fondů jsou součástí rozpočtové soustavy. Hospodaření podle rozpočtů je povinností.

3.4.1 Charakteristika územního rozpočtu

Stávající právní úprava je dána zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

Rozpočty územní samosprávy jsou důležitými prvky soustavy rozpočtů. Jsou základem finančního hospodaření. V rámci rozpočtové soustavy rozlišujeme rozpočty obce a kraje. Neexistuje jednoznačná definice pojmu rozpočet. Důvodem je především to,

že rozpočet může být společností chápán ve dvojím pojetí. První je jeho hospodářská role a druhá je role státoprávní²³.

Obecně lze rozpočet chápat jako tokovou veličinu, která dává do souladu plánované příjmy a výdaje obce. Jedná se o bilanci příjmů a výdajů za rozpočtové období. Jelikož se v daném období z došlých příjmů uhrazují výdaje, tak na příslušném příjmovém a výdajovém účtu není vyjádřen stav skutečných rozpočtovaných příjmů a výdajů. „Územní rozpočet je vytvářen, rozdělován a používán s využitím nenávratného, neekvivalentního a nedobrovolného způsobu financování, který je typický pro všechny veřejné rozpočty“, jak uvádí Provazníková (2007, s. 53). Dlouhodobým cílem je vytvoření vyrovnaného rozpočtu (příjmy se rovnají výdajům) nebo rozpočtu přebytkového (příjmy převyšují výdaje).

3.4.2 Funkce územního rozpočtu

Peková (2011, s. 214) vymezuje tři základní funkce územních rozpočtů. Řadíme mezi ně funkci alokační, redistribuční a stabilizační. Všechny tyto funkce jsou odvozeny z funkcí vztahujících se k veřejným financím. Klíčovou úlohu má funkce **alokační**. Jedná se o tradiční funkci. Jejím hlavním úkolem je rozmísťování veřejných statků občanům, a to buď zdarma, nebo za úplatu. Není přitom důležité, zda jsou tyto statky přímo distribuovány státem nebo jsou nakupovány od soukromého sektoru. Důležitou roli hrají otázky typu: pro koho produkovat, jakou zvolit skladbu produkce veřejných statků a jiné. Nedořešení těchto a dalších podobných záležitostí může způsobit nemalé problémy při alokaci. Příkladem produkce hrazené z veřejných rozpočtů jsou náklady na udržování komunikací, náklady na školská a vzdělávací zařízení, náklady vynaložené na provoz hygienických zařízení, či peněžní prostředky vynaložené k vytvoření zařízení pro odpočinek (například parků). Ceny veřejných statků poskytovaných občanům by měly být vytvořeny tak, aby při spotřebě zatěžovaly pouze konkrétního spotřebitele statku. Hlavním cílem rozmístění statků je dosažení společenského optima, tzn. situace, která zajistí nejlepší možnou alokaci mezi občany a zajistí společenskou spokojenost.

Zřídka kdy se však podaří veřejné statky alokovat spravedlivě. V tomto případě nastupuje do popředí **redistribuční** funkce, která má zajistit alespoň relativně spravedlivé rozdělení prostředků. Jedná se o znovurozdělení důchodů a bohatství s cílem zmírnit sociální nerovnosti. Funkce je více než na úrovni nižšího stupně územní samosprávy využívána zejména v oblasti vyšších územních samosprávných celků. Funkce je vykonávána

²³ PAŘÍZKOVÁ, Ivana. *Finance územní samosprávy*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 238 s. ISBN 978-802-1045-118.

prostřednictvím daňové politiky státu. Jsou využívány především důchodové a majetkové daně. Státem jsou vytvářeny různé výdajové programy, například v oblasti sociální a zdravotní politiky. Dále jsou poskytovány dotace z rozpočtů vyšších územních celků do rozpočtů nižších samosprávných celků. Redistribuce je považována za významný projev solidarity.

Poslední funkcí je funkce **stabilizační**. Funkce je úzce spjata s regionální politikou. Využití je na úrovni územní samosprávy poněkud omezené, ale přesto má svůj význam. Svou roli hraje zejména prostřednictvím aktivit obcí a regionů, které následně ovlivňují celkový ekonomický a hospodářský potenciál. Daleko větší význam má v souvislosti se státním rozpočtem. Stát prostřednictvím výdajů na vládní nákupy zasahuje do činnosti hospodářského mechanismu. Cílem je dosažení stabilní míry zaměstnanosti, vyrovnané platební bilance, stabilizace hospodářství a urychlení tempa hospodářského růstu či alespoň pozastavení hospodářského poklesu, ve kterém se naše ekonomika nachází v posledních letech.

3.4.3 Struktura územního rozpočtu

Rozpočet musí vyjadřovat veškeré finanční vztahy související s okolním prostředím a také ty, které probíhají uvnitř daného územního celku. V České republice je rozpočet sestavován v rozdělení na běžnou a kapitálovou část. Toto rozdělení umožňuje analyzovat vynakládání veškerých prostředků dle potřeb vyplývajících z nastaveného rozčlenění. Každá část je hodnocena samostatně, ale mezi jednotlivými částmi existují vazby.

Běžná část rozpočtu je bilancí běžných příjmů a výdajů. Jako běžné příjmy a výdaje jsou označovány ty, které se pravidelně opakují, většinou každoročně a souvisí s rozpočtovým obdobím. Rozdíl mezi příjmy a výdaji může být kladný, nulový či záporný. Vyrovaný či deficitní rozpočet jsou znaky zhoršené hospodářské situace v dané obci. Obec není za těchto okolností schopná krýt svou dluhovou službu²⁴. V případě vyrovnaného rozpočtu je celek schopen krýt svými běžnými příjmy pouze běžné výdaje. V případě deficitního rozpočtu již běžné příjmy na krytí výdajů nepostačují. Dlouhodobá deficitní situace může vážně ohrozit fungování obce. Krytí schodku by bylo realizováno na úkor zadlužování, což není žádoucí.

Struktura běžného rozpočtu je uvedena v následující tabulce.

²⁴ Dluhová služba – objem peněz na úhradu dluhu. Lze ji definovat také jako souhrn plateb, které představují splátky jistiny a úroků za určité období.

Tab. 3. 1 – Struktura běžného rozpočtu

PŘÍJMY	
Daňové	<ul style="list-style-type: none"> - svěřené daně - sdílené daně - místní daně - správní poplatky
Nedaňové	<ul style="list-style-type: none"> - uživatelské poplatky za služby - z pronájmu majetku - z vlastních neziskových organizací - zisk z podnikání
Přijaté transfery	<ul style="list-style-type: none"> - běžné dotace ze státního rozpočtu - běžné dotace ze státních fondů - dotace od územních rozpočtů - ostatní běžné příjmy
VÝDAJE	
<ul style="list-style-type: none"> - všeobecné služby - komunální služby - na bydlení - na podnikání - vzdělání - za péči o zdraví 	

Zdroj: Vlastní zpracování

Kapitálový rozpočet slouží k zachycení příjmů a výdajů, které přesahují období jednoho rozpočtového roku. Je pro ně typická jejich jednorázovost a neopakovatelnost v dalších obdobích. Bilance rozpočtu může být opět kladná, nulová či záporná. Na rozdíl od běžné části rozpočtu, kde je deficit zakázán, zde je schodek rozpočtu v určité míře přípustný. Při deficitu se předpokládá jeho splacení návratnými příjmy. Záporný rozdíl mezi příjmy a výdaji je vyrovnáván buď z vlastních prostředků, nebo z prostředků zapůjčených. Kapitálový přebytek může být chápán jako jev negativní, a to tehdy, pokud bude dlouhodobě pokrývat deficit běžného rozpočtu. Obecné vymezení kapitálové části rozpočtu je znázorněno tabulkou 3. 2.

Tab. 3. 2 - Struktura kapitálového rozpočtu

PŘÍJMY	
-	z prodeje majetku
-	z půjček
-	kapitálové dotace z rozpočtů
-	přebytek běžného rozpočtu
-	z emise obligací
VÝDAJE	
-	na investice
-	nákup obligací
-	poskytnuté půjčky (střednědobé, dlouhodobé)
-	splátky půjček
-	krytí deficitu běžného rozpočtu

Zdroj: Vlastní zpracování

Z rozpočtové skladby vyplývají následující vztahy mezi běžným a kapitálovým rozpočtem.

Tab. 3. 3 – Vztah mezi běžným a kapitálovým rozpočtem

BEŽNÝ ROZPOČET	
Přebytek	Deficit (neměl by nastat)
- možný převod zdrojů do kapitálového rozpočtu	- možné krytí z přebytku kapitálového rozpočtu nebo dočasně zapůjčenými prostředky.
KAPITÁLOVÝ ROZPOČET	
Přebytek	Deficit (přípustný)
- možný zdroj krytí běžného rozpočtu	- možné krytí z vlastních zdrojů, tj. přebytky běžného a kapitálového rozpočtu z minulých let, další možností krytí jsou zápůjční zdroje.

Zdroj: Vlastní zpracování

3.4.4 Příjmy územního rozpočtu

Souhrn příjmů je vymezen v § 7 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Příjmy mohou být rozděleny z několika hledisek. Jedná se o příjmy vlastní a přijaté, kapitálové a běžné, návratné (spojeny s povinností obcí a krajů je v budoucím období splatit) a nenávratné (souvisejí s vlastní aktivitou územních samospráv, je zde uplatňován princip nedobrovolnosti a neekvivalentnosti).

1. Daňové příjmy²⁵

V rozpočtu obce zaujímají významné postavení. Jejich podíl v soustavě příjmů obce je značný. Příjmy jsou řazeny mezi nenávratné zdroje. O použití těchto získaných prostředků rozhoduje samo zastupitelstvo. Snahou obce by mělo být zajištění určitého stupně výnosnosti těchto příjmů.

Rozlišujeme několik kategorií získávání daňových příjmů. První skupina je tvořena příjmy, které obec získává na základě zvláštního zákona o rozpočtovém určení daní. Tento zákon se týká pouze některých typů daňových výnosů. Zákonem je určeno tzv. daňové určení. Určením jsou stanoveny daně, jejichž celkový výnos plyne přímo do rozpočtu obce. Při vybírání daní jsou dodržovány celostátně platné daňové zákony a normy. Daně takto vybírané jsou nazývány **svěřené**. U těchto typů daní není obec schopná ovlivnit základ či sazbu daně.

Pokud je určen určitý podíl na celostátně vybíraných daních, který bude součástí rozpočtu obce, hovoří se o daních **sdílených**. Sdílené daně jsou používány v daleko větším rozsahu než daně svěřené. Podíl daní je stanoven na základě nastaveného kritéria. Nejčastěji je používán podíl počtu obyvatel obce k počtu obyvatel v celém státě. Systém sdílených daní je tvořen daněmi důchodovými, majetkovými a dále daní z přidané hodnoty. Určitou nevýhodou je nemožnost obce ovlivnit konstrukci daňového základu, sazbu či subjekt daně. V souvislosti s touto skutečností hovoříme o tzv. omezené daňové pravomoci obce.

Každá obec má ze zákona nárok na zavedení místních poplatků na svém území. **Místní (municipální) daně**²⁶ tak tvoří další skupinu daňových příjmů. Míra daňové pravomoci je v porovnání s ostatními typy daňových příjmů poměrně vysoká. Poplatky však nepředstavují vysoce objemový významný příjem obce. Se správou a výběrem těchto typů daní jsou spojeny pouze nízké náklady. V České republice je ustanovena soustava místních poplatků. Poplatky jsou stanoveny zákonem o místních poplatcích č. 565/1990 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Zákon je celostátně platný. Obce si v souladu s tímto zákonem vyberou pouze ty typy daní, které budou poté uvalovat na občany. Při určení poplatků se řídí nastaveným zákonem, ale disponují pravomocí měnit daňové sazby či konstrukci daně. Tato pravomoc je ale limitně omezená zákonem. Zákon určuje podmínky pro vznik osvobození, případně slevy vztahující se k poplatku. Sazba, platnost a další náležitosti přijatého platby musí být doloženy obecně závaznou vyhláškou, kterou je obec povinna vydat ihned po schválení daně místním zastupitelstvem. Vyhláška je poté zveřejněna na úřední desce obce či

²⁵ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. Praha: Grada Publishing, 2007. 280 s. ISBN 978-80-247-2097-5.

²⁶ RADVAN, Michal. *Místní daně*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 243 s. ISBN 978-80-7357-932-6.

způsobem umožňujícím dálkový přístup, tj. na internetových stránkách obce. Výběr a správa poplatků je výhradně pravomocí obecního úřadu. Podle § 1 zákona o místních poplatcích se do soustavy poplatků řadí:

- „*poplatek ze psů,*
- *poplatek za lázeňský nebo rekreační pobyt,*
- *poplatek za užívání veřejného prostranství,*
- *poplatek ze vstupného,*
- *poplatek z ubytovací kapacity,*
- *poplatek za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst,*
- *poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů,*
- *poplatek za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace.“*

Kromě municipálních poplatků je v České republice zaveden také systém **správních poplatků**. Ty souvisí se správními úkony obce v rámci její přenesené působnosti. Správní poplatky jsou řízeny zákonem č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. Vznikají zde určité problémy při kalkulaci nákladů, které byly vynaloženy na jednotlivé správní úkony v různých obcích. Zákon určuje jednotnou sazbu správních poplatků na celém území daného státu.

2. Nedaňové příjmy

Pro tuto skupinu je charakteristická výrazně větší pravomoc jejich ovlivňování ze strany územních samosprávných celků. Většinou se jedná o příjmy jednorázové, se kterými není spojena zákonem určená povinnost. Příjmy vznikají v rámci konkrétní aktivity v obci. Patří zde výnosy z vlastního podnikání obce, z mimorozpočtových fondů, uživatelské poplatky, sankční platby a ostatní příjmy.

Příjmy z vlastního podnikání²⁷ obcí zaujímají nejvýše 15 % celkových příjmů obce. V posledních letech je jejich podíl pomalu zvyšován. Výnosy takto vzniklé významně posilují politickou suverenitu a nezávislost obce. Výhodou je, že veškerými pravomocemi k těmto výnosům jsou pověřeny obecní orgány.

²⁷ PAŘÍZKOVÁ, Ivana. *Finance územní samosprávy*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 238 s. ISBN 978-802-1045-118.

Nepravidelnou položkou z vlastního podnikání jsou částky získané z provozování místních podniků. Nepravidelnost příjmů je spojena s charakteristikou obecních podniků, které jsou velmi často zakládány jako neziskové. Dochází zde k pokrytí nutných výdajů a není vytvářen velký zisk. Zisk je závislý na počtu a charakteru činností místních podniků.

Další položkou jsou příjmy z podílů na zisku v podnicích, u nichž má obec majetkový vklad. Výnosy vyplývají z peněžitého či nepeněžitého vkladu ve společnosti. O vzniku podílu rozhoduje zastupitelstvo obce. Před vstupem do těchto vztahů by měla územní samospráva provést důkladnou analýzu hospodaření podnikatelských subjektů. Vyvaruje se tak problémům, které jsou spojené s neprosperujícími podniky.

Příjmy z pronájmu a prodeje nepotřebného obecního majetku jsou další položkou příjmů z vlastního podnikání. Velkou roli zde hraje majetek ve vlastnictví obce. Položkou, která zajišťuje nejvýznamnější příjem, jsou pozemky, zejména jejich pronájem. Pronájmem pozemků může obec získat dlouhodobý stabilní příjem, na rozdíl od prodeje. Při rozhodování o pronájmu či prodeji je vhodné vypracovat ekonomickou analýzu, která usnadní posuzování výnosnosti daného projektu.

Do výčtu jsou zařazeny i příjmy z investování. Dočasně volné peněžní prostředky může obec výhodně zhodnotit formou termínovaného vkladu s vyšším úrokem. Tato forma investování je výhodná, protože je spojována pouze s minimálním rizikem. Volné finanční prostředky mohou být investovány do obchodovatelných cenných papírů. Příjmy z obchodování s cennými papíry přispívají svou částí do celkových příjmů obce pouze malým procentem. Důvodem je poměrná velká náročnost jejich vedení a správy. Pokud však má obec k dispozici způsobilé pracovníky může dosáhnout značných výnosů.

Uživatelské poplatky vznikají ze spotřeby statků. Výše je stanovena zastupitelstvem obce. Pokud jsou spotřebovávány smíšené veřejné statky, které poskytuje obec, příjmy z nich plynoucí jsou zdrojem výnosů územního rozpočtu. Uživatelské poplatky jsou placeny například za vodné, stočné, zajišťování kulturních představení, za užívání hromadné dopravy nebo za možnost užívat veřejné skládky v obci a další.

Přijaté sankční pokuty jsou nedaňovými příjmy doplňujícího charakteru. Jejich výnos proto není příliš vysoký. Pokuty jsou obecně ukládány subjektům porušujícím závazné platné právní nařízení a předpisy v dané obci. Nejčastěji obec přijímá pokuty ze znečišťování veřejného prostranství. Pro řešení přestupků je obec povinna zřídit přestupkovou komisi.

Do **ostatních příjmů** spadají výnosy ze sdružování prostředků, z veřejných sbírek a dary (sponzorské, peněžní, nepeněžní). Příjmy jsou doplňkového a nahodilého charakteru. Vzhledem k jejich charakteru jim není věnována přílišná pozornost.

3. Přijaté transfery - dotace²⁸

Transfery neboli dotace představují po daňových příjmech druhý největší nenávratný příjem obce. Obce většinou operují s nedostatečnými daňovými příjmy, čímž se dostávají do nerovnováhy. Dotace mají zajistit rovnováhu územních rozpočtů a podporovat uskutečňování investičních záměrů. Transfery jsou vnímány jako projev určité solidarity ze strany subjektu, který dotaci poskytuje. Poskytovatelé dotací se jimi snaží zabezpečit podporu a vývoj územních samosprávných celků. Pro dotace je typická jejich náročnost při získávání a také následná kontrola.

Dotace mohou být poskytovány ze státního rozpočtu, z rozpočtů krajů nebo ze strukturálních fondů Evropské unie. Proces získávání peněžních prostředků je vždy velmi dlouhý a administrativně náročný. Poskytování dotací ze státního rozpočtu je řízeno zákonem o rozpočtových pravidlech. Tento typ dotace může obcím poskytnout pouze ústřední orgán státní správy a to na základě obcí předloženou žádostí o dotaci. Součástí přijatých prostředků jsou i podmínky jejich užití. Obec je povinna velmi striktně dodržovat požadavky poskytovatele související například s určeným záměrem nebo termínem dokončení úkonu, na nějž byla dotace poskytnuta. Nevyužitá část dotace je navracena zpět poskytovateli. Za nedodržení dotačních podmínek přísluší sankce, které jsou upraveny rozpočtovými pravidly.

Přerozdělování finančních prostředků může být uskutečněno formou **účelových** či **neúčelových** dotací (všeobecných). U účelových dotací je povinna užit prostředky na předem stanovený účel, ke kterému je dotace poskytována. Výše dotace se počítá podle parametrů souvisejících s daným statkem, přičemž se berou v úvahu určité standardy, normy a průměrné náklady. Obec se zde zavazuje k dodržování určených podmínek. Oproti tomu neúčelový typ dotací umožňuje určitou volnost při určení účelu užití přijatých prostředků. Nejsou zde předem nastaveny podmínky jejich užití.

Účelové či všeobecné dotace mohou být používány na financování běžných či kapitálových výdajů. Z toho vyplývá další možnost dělení přijatých transferů na **běžné** (pravidelně se opakující) a **kapitálové** (jednorázové). Běžné účelové dotace jsou nejčastěji

²⁸ PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy. Teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 588 s. ISBN 978-80-7357-614-1.

poskytovány k financování vzdělání, záchranných služeb nebo organizacím zajišťujícím bezpečnost. Kapitálové investice kryjí konkrétní investiční záměr a snaží se realizovat záměr politiky státu. Obec zde obvykle využívá kromě financí z rozpočtu státu také vlastní zdroje na financování investice.

4. Návrtné zdroje²⁹ – úvěry a půjčky

Jsou dalším důležitým zdrojem financování spojeným s nedostatkem nenávrtných prostředků v rozpočtu obce. Jelikož se jedná o návratný zdroj, je s ním spojena povinnost obce jej po uplynutí předem stanovené lhůty navrátit věřitelům. Úvěry jsou jednou z nejlepších možností krytí dlouhodobých investičních nákladů. Příjmy z investice mohou být zdrojem k úhradě splátek. Nevýhodou, která je s úvěrem spojena je vznik tzv. dluhové služby, kdy je obec povinna splácet nejen jistinu, ale také úroky. Se splátkami je navíc spojeno reálné riziko nemožnosti splácet dluhy, v souvislosti s tím může být výrazně poškozena hospodářská situace obce.

Návrtnými zdroji jsou zejména úvěry, emise místních akcií či obligací a návratné finanční výpomoci od jiných subjektů. Zdroje jsou poskytnuty jako úročené či neúročené. Bezúročné půjčky jsou poskytovány pouze v rámci systému veřejných rozpočtů. Obec je v postavení klienta, kterému je poskytnuta úročená půjčka. V souvislosti s krizí je velmi pečlivě zkoumána bonita, neboli platební schopnost, obce.

Krátkodobý (překlenovací) **úvěr** se splatností do jednoho roku je používán k překlenutí dočasného nedostatku financí. Střednědobé a dlouhodobé úvěry jsou účelové, zpravidla určeny na investice. Banka u nich žádá zabezpečení návratnosti zapůjčených prostředků ze strany obce. Úvěry jsou daleko častějším zdrojem obcí, neboť jsou dostupnější a levnější v porovnání s emisí obligací. Finanční nákladnost příjmů z **emise cenných papírů** je spojena s povinností placení úrokových nákladů a k tomu nákladů na zprostředkování emise. Tento způsob získávání prostředků na financování však není v České republice příliš využíván.

3.4.5 Výdaje územního rozpočtu³⁰

Výdaje územních samosprávných celků ve velké míře odráží preference a žádosti občanů, čímž se liší od příjmů. Jejich podíl na výdajích rozpočtů se různí, v posledních letech

²⁹ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. Praha: Grada Publishing, 2007. 280 s. ISBN 978-80-247-2097-5.

³⁰ PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy. Teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 588 s. ISBN 978-80-7357-614-1.

je zaznamenán rostoucí trend. Důležitou roli hraje ochota občanů přispívat finančními prostředky na veřejné statky. Prostřednictvím výdajů jsou zabezpečovány nejen lokální, ale také veřejné potřeby statků. Těmito veřejnými statky je určen charakter a druh výdajů. Obec je oprávněna finanční prostředky vynakládat pouze ze svého výdajového rozpočtu.

Podle dosavadního vývoje jsou výdaje územních rozpočtů ve velké míře přizpůsobovány ekonomické situaci obce. Výdajová část rozpočtu je důležitým měřítkem srovnatelnosti s ostatními územními celky v České republice. Obec se snaží zajistit, aby byly veškeré výdaje v obci vynaloženy efektivně. Ve veřejném sektoru jsou však stále více upřednostňovány neefektivní přístupy a řešení. Pro obce proto není jednoduché dosáhnout určité rovnováhy ve výdajové oblasti rozpočtu. V souvislosti s tím vzniká celá řada problémů a nejasností. I přesto by se měl územní samosprávný celek snažit dělat vše proto, aby dosáhl co nejvyšší hospodárnosti a efektivnosti výdajů. Jedním ze způsobů zvýšení efektivnosti je dosažení úspor z rozsahu. K tomu může přispět například spolupráce a sdružování peněžních prostředků mezi jednotlivými obcemi navzájem.

Výdaje jsou členěny podle různých hledisek. Nejvýznamnějším je dělení dle rozpočtové skladby platné v daném státě. Výdaje mohou být rozčleněny na plánované a neplánované. Objem **plánovaných** výdajů lze poměrně přesně určit. Jedná se o výdaje pravidelně se opakující. Nejčastěji jsou vynakládány na zabezpečení provozu školských či sociálních zařízení obce. Množství využitelných výdajů je stanoveno v závislosti na plánovaných příjmech. **Neplánované** výdaje jsou nahodilého charakteru. Jejich budoucí vývoj nelze stanovit. Vznikají zejména při živelných pohromách a katastrofách. Na krytí těchto nepředvídatelných událostí by měla mít obec vytvořenou rozpočtovou rezervu.

Daleko podstatnější význam má členění výdajů na běžné a kapitálové. Jedná se druh ekonomického členění výdajů. **Běžné** výdaje slouží k zajištění chodu obecního úřadu, provoz osvětlení hřbitova, obecní policie či kulturních aktivit obce, tzn. pravidelně se opakujících potřeb. Někdy jsou nazývány také jako provozní výdaje. Stejně velké obce mohou mít různé objemy vynaložených běžných výdajů. Podíl těchto výdajů dosahuje v obcích až dvou třetin celkových rozpočtových výdajů. Z **kapitálových**, neboli investičních, výdajů jsou hrazeny neopakující se potřeby. Je dobré, aby měla obec vytvořenou dlouhodobou investiční strategii. Váží se k uskutečněným, ale také plánovaným investicím. Obec hradí výdaje na budoucí kapitálově vynakládané prostředky. Dále je povinna splácet jistiny vzniklé z minulých peněžních půjček na investiční projekty. Konkrétně se jedná o nákup pozemků či staveb, výdaje na celkovou rekonstrukci, které zvyšují hodnotu opravovaného majetku a další. Kapitálové investice z rozpočtu obce jsou v mnoha případech chápány jako veřejná zakázka,

jejichž předmětem je úplatné poskytnutí zboží, služeb či stavebních prací. Veřejné zakázky jsou konkrétně řešeny v zákoně č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů³¹.

Rozpočtová skladba umožňuje další členění výdajů na návratné a nenávratné. Toto členění je využíváno jak v oblasti běžných, tak kapitálových výdajů. Méně časté jsou **návratné** výdaje, kdy obec půjčuje volné peněžní prostředky jiným subjektům. Půjčky mohou být poskytnuty za účelem bezúročné pomoci či ke zhodnocení finančních prostředků. Mohou být spojeny s nákupem cenných papírů od emitentů, jejichž hlavním cílem je dosažení dividend v budoucím období. Rozhodující jsou platby v podobě výdajů **nenávratné** povahy. Tyto výdaje by měly být kryty výnosy sdílených a svěřených daní, místními a uživatelskými poplatky či dotacemi z rozpočtové soustavy. Hlavními nenávratnými výdaji jsou placené nájemné, výdaje na opravy a údržbu, výdaje na pokuty, na pořízení hmotného či nehmotného investičního majetku, výdaje na zprostředkovatelské služby, dotace soukromým podnikatelům či dotace na spotřebu veřejných statků smíšené povahy³². Výčet výdajů nenávratné povahy není úplný, v práci jsou uvedeny pouze nejčastěji se vyskytující platby.

³¹ VEBEROVÁ, Jana. *Řízení obcí I: Finanční řízení obcí*. Praha: Professional Publishing, 2008. 263 s. ISBN 978-808-6946-764.

³² PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy. Teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 588 s. ISBN 978-80-7357-614-1.

4 ANALÝZA HOSPODAŘENÍ VYBRANÝCH MUNICIPALIT

4.1 Obec Těškovice

Obec Těškovice leží v jihovýchodní části Nízkého Jeseníku na území bývalého okresu Opava, v Moravskoslezském kraji. Katastrální výměra obce dosahuje 9,16 km². Nejvyšším bodem obce je Mečník s nadmořskou výškou 458 metrů nad mořem. Obec je obklopena dvěma údolímí kolem toků Setiny a Jamníku. Sousedními obcemi jsou Kyjovice, Výškovice a Bítov. Ve vzdálenosti 15 kilometrů od vesnice se nachází statutární město Opava. Město Ostrava je vzdáleno přibližně 15 kilometrů od obce. Nejbližše dostupným městem je Bílovec. K 1. 1. 2014 je v obci evidováno celkem 844 stálých obyvatel. Obec je členem mikroregionu Matice Slezská a mikroregionu Sdružení obcí Bílovecka. Následující tabulka popisuje vývoj počtu obyvatel obce.

Tab. 4. 1 – Vývoj počtu obyvatel obce Těškovice v letech 2008-2013

POČET OBYVATEL	ROK					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	818	812	820	846	844	851

Zdroj: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. ČSÚ: *Záznam o počtu obyvatel v obcích ČR v letech 2008-2012*. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/publ/1301-12-r_2012

Historie

Na základě poměrně nepřesných historických dokladů lze usuzovat, že obec vznikla přibližně na konci 12. nebo v průběhu 13. století. První historická zmínka o obci je však datována až z roku 1377. Z dostupných historických faktů v době od vzniku obce až do konce 17. století lze s určitostí určit pouze vlastníky obce. V držení vesnice se vystřídala řada rodů, hlavně ze zástupců nižší šlechty. Samotný název obce Těškovice je odvozen od slovanského původu prvních vlastníků dědiců Českých. Stejně jako většina okolních obcí byly i Těškovice poznamenány probíhajícími válkami. První světová válka silně zasáhla do života obyvatelstva. V roce 1935 obec postihl rozsáhlý požár, při kterém byla zničena řada venkovských domů. V průběhu druhé světové války byla obec spravována dosazenými německými úředníky. Došlo k potlačení českého kulturního života v obci a spousta občanů byla vyslána na nucené práce. Těškovice byly osvobozeny 29. dubna 1945 vojsky sovětské armády.

Symbole obce

Obecní symboly, kterými je prapor a znak, byly obci uděleny prezidentem České republiky 12. července 1999. Obecní znak je tvořen třemi hlavními symboly. Hlavou berana se svatozáří, jež představuje historické pečetní znamení obce. Vpravo nahoře je znázorněn květ bílé růže, vlevo pak květ lilie. Tyto znaky odkazují na zasvěcení místního kostela Nanebevzetí Panny Marie. Barevné ladění není nahodilé, ale má zvláštní význam. Zelená barva charakterizuje barvu venkova. Červená a bílá barva poukazují na příslušnost obce k území Opavska.

Obr. 4. 1 – Znak obce Těškovice

Zdroj: <http://www.teskovice.cz/symbole.php>

Památky

Obec nedisponuje významnými pamětihodnostmi. Dominantu obce tvoří kostel Nanebevzetí Panny Marie. Budova byla postavena v roce 1863 v pseudogotickém slohu. V nedávné době proběhla řada oprav jak vnitřních částí kostela, tak jeho vnější fasády. V obci jsou vystaveny památníky obětem první a druhé světové války. V obci se do nedávna nacházely čtyři větrné mlýny. Jeden z nich byl chráněn památkovou péčí. Do současnosti se bohužel nedochoval ani jeden z nich.

Významné budovy

K důležitým budovám, jež zajišťují chod obce, patří budova dvoutřídní mateřské a pětitřídní základní školy, prodejna potravin, pohostinství, kulturní dům. V centru obce se rovněž nachází budova obecního úřadu, která je spojena s hasičskou zbrojnicí. V budově obecního úřadu se nachází také malá obecní knihovna. Obec disponuje víceúčelovým hřištěm umístěným v centru vesnice vedle areálu školy. Od roku 2009 také multifunkčním sportovištěm s fotbalových a dětským hřištěm, tartanovou běžeckou dráhou a skateparkem. Zastupitelstvo obce je pro období od roku 2010 do roku 2014 tvořeno 9 členy. Starostou pro zvolené období je Ing. Martin Sedlák, místostarostou Ing. Jiří Řeháček. Pod dohled zastupitelstva obce spadají tyto vytvořené výbory a komise: finanční a kontrolní výbor,

komise pro výstavbu a životní prostředí, sportovní, kulturní a školská komise, nechybí ani přestupková komise. Obec je zřizovatelem Základní a Mateřské školy Těškovice, příspěvkové organizace.

Rozvoj obce

Obec a její okolí je zejména v posledních letech neustále rozvíjeno a modernizováno. Jedním z nejvýznamnějších projektů poslední doby je výstavba víceúčelového sportovního areálu, která byla dokončena v roce 2009. Sportoviště bylo zbudováno za finanční podpory z regionálního operačního programu Evropské unie. Obec získala z fondů na projekt uzavřený v roce 2008 finanční prostředky ve výši 28 milionů korun. Pro obec to byl velký úspěch, jelikož uspěla nad dalšími 98 projekty, zaměřenými na rozvoj školství a volného času, které se do soutěže o dotaci zapojily. V roce 2009 byla obci poskytnuta dotace ve výši téměř 80 000,- Kč na projekt CzechPOINT. Tento projekt byl realizován také v okolních obcích. V několika posledních letech prošly rekonstrukcí také fasády budov mateřské školy, základní školy, obecního úřadu. Menší rekonstrukcí prošel také kulturní dům, včetně jeho fasády.

Kulturní život

V obci je čilý kulturní a sportovní život. Působí zde řada dobrovolných spolků. Sdružení v průběhu roku pořádají velké množství akcí či dobrovolných aktivit a reprezentují obec navenek. Řadíme mezi ně TJ Sokol Těškovice, sbor dobrovolných hasičů, sdružení myslivců, sdružení zahrádkářů, divadelní soubor „Berani“, včelaře, rybáře, klub seniorů a nohejbalisty. Nejpočetnější složkou je hasičský sbor. Největší úspěchem ženského dobrovolnického záchranného sboru bylo získání druhého místa na Olympiádě v hasičském sportu, která se konala v roce 2013 ve Francii. V roce 2011 získala obec ocenění modré stuhy v rámci soutěže vesnice roku. V soutěži vyhrála první místo za podporu a rozvíjení kulturního života obce. Z kulturních akcí je možno vyzvednout zejména program nazvaný Těškovské jaro. V průběhu programu se svými hrami vystupují divadelní dobrovolníci z okolních obcí. Série představení je již tradičně ukončena divadelní inscenací nacvičenou amatérským divadelním spolkem Berani z Těškovic.

4.2 Obec Bítov

Obec se, stejně jako Těškovice, nachází v Moravskoslezském kraji. Vesnice byla součástí bývalého okresu Nový Jičín. Nachází se asi 6 kilometrů severozápadně od města Bílovec. Sousedními obcemi jsou Těškovice, Lubojaty a Tísek. Katastrální výměra obce dosahuje celkem 4,39 km². K obci náleží tři rybníky zaměřené na chov ryb. K 1. lednu 2014 je v obci evidováno celkem 433 obyvatel. Tabulkou je popsán vývoj počtu obyvatel obce v letech 2008-2013.

Tab. 4. 2 – Vývoj počtu obyvatel obce Bítov v letech 2008-2013

POČET OBYVATEL	ROK					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	409	410	411	412	428	423

Zdroj: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, ČSÚ: *Záznam o počtu obyvatel v obcích ČR v letech 2008-2012*. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/publ/1301-12-r_2012

Historie obce

Stejně jako u většiny ostatních obcí v Moravskoslezském kraji nelze určit přesné datum jejich vzniku. První zmínka o obci pochází taktéž z roku 1377. Ves byla tehdy ve vlastnictví vladky Ješka z Bítova. První souhrnný popis charakterizující obec je dochován až z roku 1606. V roce 1849 byl Bítov připojen k sousední vesnici Lubojaty. Toto sloučení započalo rozvoj obce. Spojení se sousední vesnicí trvalo až do roku 1919. Po tomto roce byla vesnice opět osamostatněna. Rozvoj obce byl značně poznamenán průběhem první a druhé světové války. Vesnice byla, stejně jako okolní obce, osvobozena dne 29. dubna 1945 vojsky sovětské armády. V rámci integrace došlo k připojení vesnice k městu Bílovec. Referendem obyvatelstva v roce 1996 obec znovu nabývá svou samostatnost.

Obecní symboly

Symboly tvoří obecní prapor a znak. Znak obce je tvořen červeným štítem se stříbrným planoucím srdcem nad cimbuřím, viz. obr. 4. 2.

Obr. 4. 2 – Znak obce Bítov

Zdroj: <http://www.obecbitov.cz/>

Budovy obce

Vzhledem k velikosti obce se zde nenachází žádné významné obecní budovy. Ve středu obce se nachází malá kaple. Budova mateřské a základní školy byla zrušena. Děti navštěvují mateřskou či základní školu v sousedních vesnicích, nejčastěji v Těškovících či Lubojatech. Je zde obchod s potravinami. Funkci kulturního domu a pohostinství plní Obecní dům. Ten lze označit za kulturní a společenské centrum obce. Pro obec je významná stavba obecního úřadu. Nachází se zde malá obecní knihovna. Vedle obecního úřadu se nachází hřiště a budova hasičské zbrojnice. V době psaní diplomové práce byl starostou obce Tomáš Richter, místostarostou Ing. Petr Murárik. Kromě osob starosty a místostarosty mělo zastupitelstvo celkem 7 dalších členů. V obci je zřízen finanční a kontrolní výbor, přestupková komise a komise pro kulturu, mládež a sport.

Rozvoj obce

I přesto, že je obec poměrně malá, nechybí zde snaha o její rozvoj a posun obce dopředu. O rozvoj obce se v posledních letech zasloužil zejména přísun obyvatel z měst. Důkazem vývoje obce je velké množství novostaveb a také snaha obce o vybudování nové ulice určené k výstavbě a dalšímu rozšíření obce. Tento proces je však zatím v jednání. V roce 2009 byla obci poskytnuta dotace z fondu Evropské unie v částce téměř 80 000,- Kč. Dotace byla určena na typový projekt CzechPoint – kontaktní místo. Český podací informační ověřovací národní terminál, neboli CzechPOINT, slouží jako asistované místo výkonu státní správy. Umožňuje komunikaci občanů se státem prostřednictvím jednoho kontaktního místa. Byl zaveden také v okolních vesnicích. V roce 2012 se obec snažila o získání dotace na rekonstrukci střechy Obecního domu. Dotace však obci nebyla poskytnuta. Obec byla nucena veškeré opravy uhradit ze svých vlastních finančních prostředků. V roce 2013 bylo v obci zbudováno na území hřiště malé dětské hrací hřiště, opět z vlastních prostředků obce.

Obec je členem mikroregionu Sdružení obcí Bílovecka. Obec není zřizovatelem žádné příspěvkové organizace.

Kulturní život

V obci jsou založeny celkem čtyři dobrovolnické spolky a sdružení. Působí zde sbor dobrovolných hasičů, sdružení rybářů, myslivecké sdružení a místní včelaři. O kulturní rozvoj obce prostřednictvím pořádání akcí a oslav v průběhu roku se snaží zejména místní rybáři a hasiči. Nejvýznamnější akcí roku jsou již tradiční Rybí hody.

4.3 Analýza hospodaření obce Těškovice

Následující podkapitoly jsou zaměřeny na podrobnou analýzu hospodaření obce Těškovice. Cílem je provést důkladný rozbor hospodaření obce ve vybraných letech. Vybraná data, která jsou získána ze státního systému ARIS a z účetních výkazů z obecního úřadu obce. Informace jsou zpracovány tak, aby prezentovaly výsledky rozboru rozpočtového hospodaření a složení rozpočtu, dále pak výsledek hospodaření z pohledu jeho nákladové a výnosové struktury. V rámci analýzy jsou popsány trendy vývoje sledovaných položek. Pozornost je věnována také příčinám jejich případných výkyvů. Stejný postup je následně uplatněn v případě obce Bítov.

4.3.1 Analýza rozpočtového hospodaření obce v letech 2008-2012

Analýza celkových příjmů a výdajů

Obec Těškovice ve sledovaném období vykazuje rozpočty, které se na konci jednotlivých let nachází jak v přebytku (v letech 2010-2012), tak v deficitu (rok 2008-2009). Zastupitelstvem obce byly rozpočty obce ve všech sledovaných letech schváleny jako schodkové. Blíže údaje jsou přiblíženy v tabulce 4. 3, následně v grafickém vyjádření.

Výrazného schodku rozpočtu bylo dosaženo v roce 2009. Peněžní prostředky byly využity na financování výstavby projektu Multifunkčního sportoviště, které slouží jako zařízení pro volnočasové aktivity obyvatel obce. Částka na investici byla získána formou dotace a činila 92,5% celkových výdajů způsobilých na úhradu projektu. Dotace však byla vyplacena postupně ve třech částech, a to od roku 2008 do roku 2010. Nejvyšší peněžní příjem ve výši téměř 21 mil. Kč byl obci poskytnut až v průběhu roku 2010. V roce 2009 však obec neměla na již uzavřený investiční projekt dostatek finančních prostředků, byla proto nucena přijmout finanční úvěr, a to ve výši téměř 25 mil. Kč. Výdaje plynoucí z tohoto úvěru však byly následně hrazeny z prostředků získaných z regionálních operačních programů

Evropské unie, a to v následujícím roce. Úvěr sloužil jako prostředek k překlenutí časového období potřebného k získání podstatné části dotace. Veškeré tyto transakce vedly k vytvoření poměrně vysokého schodku v roce 2009 a přebytku v roce 2010. Salda rozpočtů, tj. rozdíl mezi celkovými příjmy a celkovými výdaji, v ostatních zkoumaných letech nejsou nijak výrazné. Příjmy a výdaje jsou poměrně vyrovnané.

To, že výdaje v daném roce výrazně převyšovaly příjmy a bylo dosaženo vysokého schodku, však neznámá, že je daná obec zadlužená. Stejně dobře tak může nastat situace, že obec může být vysoce zadlužená i když je její rozpočet v přebytku. Důležitá je otázka financování rozdílu mezi příjmy a výdaji, tj. zda byly peněžní prostředky získány z úvěru a půjček nebo například z vlastního účtu obce. Je proto třeba si uvědomit skutečnost, že rozpočet obce nevypovídá nic o majetku a dluhích obce, ale slouží pouze k zachycení změn hodnot v části financování za sledovaný rok. Nejsou zde uvedeny ani cizí či sdružené prostředky v držení obce. Vyšší přebytek proto nemusí být vždy příčinou vyšší hospodárnosti obce. Při analýze jsou proto důležité nejen získané výsledky obecně, ale hlavně příčiny jejich vzniku.

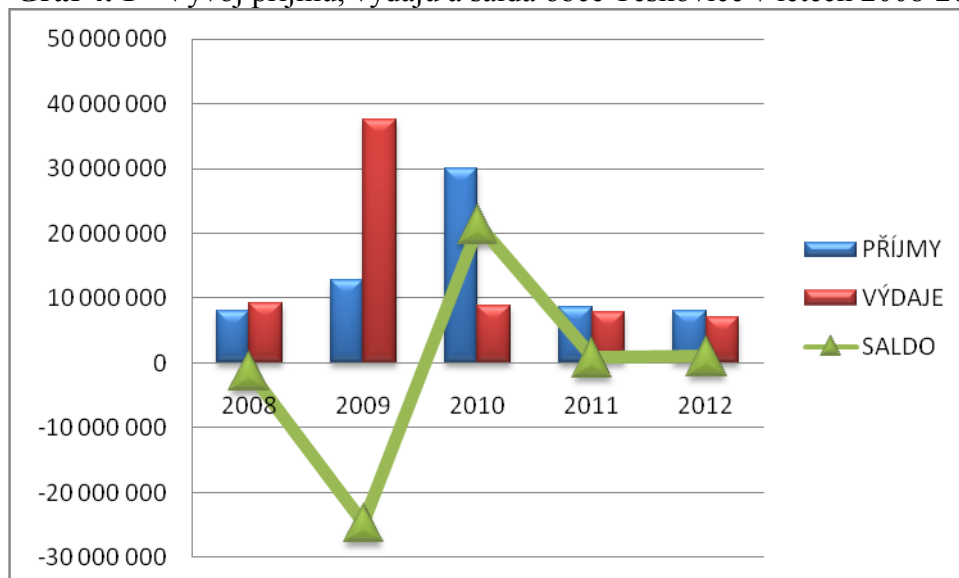
Položky příjmů a výdajů přitom mají charakter finančních ukazatelů hospodaření obce. I když tyto ukazatele zaujímají významnou roli, v řadě případů nepostačují. K získání celkového přehledu jsou důležité také účetní výkazy obcí, které jsou součástí účetní závěrky.

Tab. 4. 3 – Vývoj příjmů a výdajů obce Těškovice v letech 2008-2012 (v Kč).

	2008	2009	2010	2011	2012
PŘÍJMY	7 926 060	12 872 904	29 994 316	8 540 533	8 050 138
VÝDAJE	9 289 250	37 637 288	8 772 195	7 783 300	7 097 563
SALDO	-1 363 190	- 24 764 384	21 222 121	757 233	952 575

Zdroj: Závěrečné účty obce Těškovice v letech 2008-2012, vlastní zpracování

Graf 4. 1 - Vývoj příjmů, výdajů a salda obce Těškovice v letech 2008-2012 (v Kč)

Zdroj: Zdroj: Závěrečné účty obce Těškovice v letech 2008-2012, vlastní zpracování

Příjmy obce

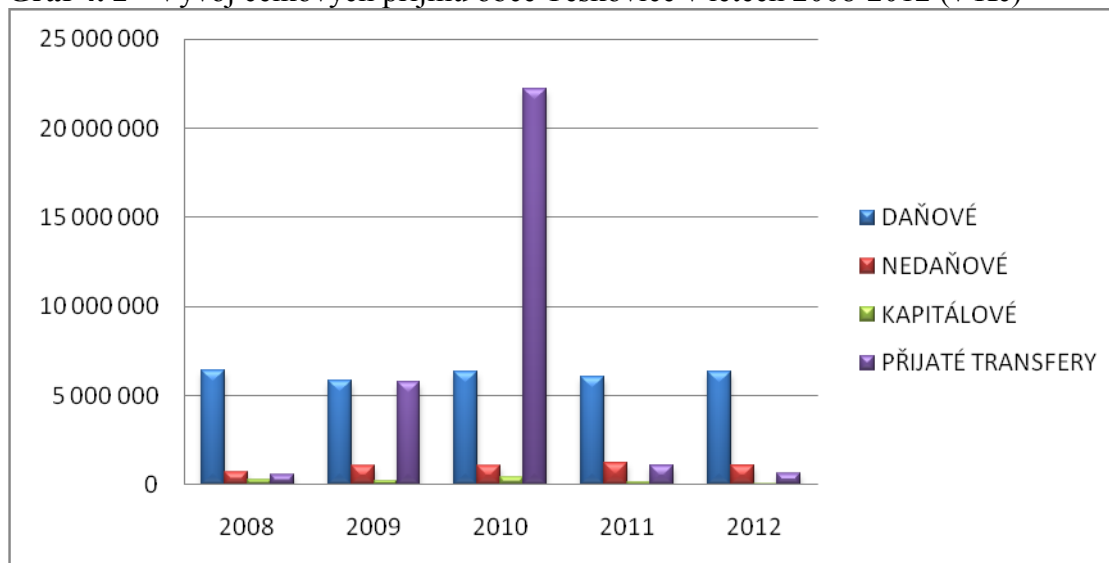
Příjmy jsou dle druhového členění jednotlivých položek rozpočtové skladby v obci rozděleny na příjmy daňové, nedaňové, kapitálové a přijaté dotace. Konkrétní údaje uvedené v Kč jsou vyobrazeny v tabulce 4. 4 a následně v grafu 4. 2.

Tab. 4. 4 – Příjmy obce Těškovice v letech 2008-2012 (v Kč)

	2008	2009	2010	2011	2012
DAŇOVÉ	6 425 806	5 849 233	6 322 978	6 046 391	6 320 157
NEDAŇOVÉ	704 901	1 034 385	1 053 106	1 243 188	1 098 099
KAPITÁLOVÉ	263 655	223 655	429 655	158 655	28 655
PŘIJATÉ TRANSFERY	531 698	5 765 631	22 188 577	1 092 299	603 227
CELKEM	7 926 060	12 872 904	29 994 316	8 540 533	8 050 138

Zdroj: Zdroj: Závěrečné účty obce Těškovice v letech 2008-2012, vlastní zpracování

Graf 4. 2 - Vývoj celkových příjmů obce Těškovice v letech 2008-2012 (v Kč)

Zdroj: Závěrečné účty obce Těškovice v letech 2008-2012, vlastní zpracování

Z grafu č. 4. 2 je patrné že největší a stabilní část příjmů rozpočtu v jednotlivých letech zauímají příjmy daňového charakteru. Tyto příjmy se ve všech letech pohybovaly na hranici 6 mil. Kč. Příjmy nedaňové a kapitálové jsou v porovnání s ostatními velmi nízké a nezauímají v obci tak významné postavení. U přijatých dotací, které byly druhým největším druhem příjmů obce, byl od roku 2008 do roku 2010 zaznamenán rostoucí charakter. Od tohoto roku měl jejich vývoj klesající tendenci. Jedná se tudíž o nejvíce proměnlivou položku v rámci rozpočtových příjmů.

Následující část práce je věnována rozboru každé položky příjmů, tak jak je určena dle druhového členění.

Daňové příjmy

Do roku 1992 byly daňové příjmy obcí poměrně malé. Od roku 1993 podíl těchto příjmů v rozpočtové soustavě výrazně vzrostl. Tyto příjmy jsou základem nejen hospodářské, ale také finanční nezávislosti obce na státu. Daňové příjmy, jež jsou dle druhového členění zařazeny do 1. třídy, se staly složkou s rozhodujícím podílem na celkových příjmech obcí. Stejně je tomu i v případě daňových příjmů obce Těškovice. Tabulka 4. 5 znázorňuje vývoj daňových příjmů, a to jak příjmů celkových, tak připadajících na 1 obyvatele. Je zde zachycen také jejich podíl na celkových příjmech obce. Tato informace je pro jednotlivé roky vyjádřena v %. Podíl příjmů na celkových příjmech je v jednotlivých letech více jak 50 %. Výjimku tvoří roky 2009 a 2010. Výkyvy v tomto období vznikly v souvislosti s přijetím dotace a s ní

souvisejícím dlouhodobým bankovním úvěrem (viz. podkapitola Analýza celkových příjmů a výdajů v rámci kapitoly 4.3.1.).

Tab. 4. 5 – Vývoj daňových příjmů obce (v Kč) a jejich podíl na celkových příjmech obce Těškovice (%) v letech 2008-2012

	2008	2009	2010	2011	2012
DAŇOVÉ PŘÍJMY	6 425 806	5 849 233	6 322 978	6 046 391	6 320 157
DAŇOVÉ PŘÍJMY NA 1 OBYV.	7 856	7 203	7 711	7 147	7 488
PODÍL NA CELKU (%)	81,07	45,44	21,08	70,80	78,51

Zdroj: Závěrečné účty obce Těškovice v letech 2008-2012, vlastní zpracování

Pro daňové příjmy je typická jejich určitá struktura v rámci rozpočtu obce. Řadí se zde daně sdílené a svěřené. Další místo zaujímají poplatky. Ty jsou rozděleny na správní a místní, v rámci rozpočtu obce Těškovice se zde řadí také poplatky a odvody v rámci životního prostředí. Struktura daňových příjmů je znázorněna v tabulce č. 4. 6.

Objemově nejvýznamnějším druhem daňového příjmu **sdílených daní** je podíl na výnosu daně z příjmů, a to jak u fyzických, tak u právnických osob. Výrazný pokles daně z příjmů byl zaznamenán mezi lety 2008 a 2009. Více jak 10 % pokles byl důsledkem proměnlivého, převážně negativního vývoje výnosů ze sdílených daní vzniklých v důsledku stále přetrvávající hospodářské krize a také dalších faktorů. U daní z příjmů je tento pokles nejmarkantnější. V následujících letech se již hodnota těchto daní v obci vyznačuje určitou stabilitou.

Do sdílených daní patří také daň z přidané hodnoty. Po daních z příjmů se jedná o druhou největší položku v rámci této části rozpočtu. Tato daň je řazena do sdílených daní od roku 2001. V souvislosti s vývojem a změnami rozpočtového určení daní neboli daňového určení, se měnila i velikost procenta celostátního výnosu u daní, které následně připadly obci. Z určené procentní části obci následně připadla částka stanovena nastaveným koeficientem. V letech 2008-2009 náležely do rozpočtu obce Těškovice z 21,4 % výnosu DPH částky stanovené na základě kritéria katastrální výměry obce, prostého počtu obyvatel v obci a násobku postupných přechodů, v hodnotách přibližně 2,5 mil. Kč. Oproti předchozím letům to znamenalo zvýšení prostředků připadajících do rozpočtu obcí ve výši 0,81 %. Příčinou toho zvýšení je novela zákona o rozpočtovém určení daní uskutečněná v roce 2008. Vývoj hodnot DPH obce Těškovice je po této novele stabilní, pouze s malými výkyvy. Procentuální podíl

z výnosu DPH se až do roku 2012 u obce nezměnil. V rámci nastavení odvodů dochází ke snížení procentního koeficientu na celostátním výnosu DPH na 20,83 %, přičemž rozdělení se odvíjí ne od 3, ale od 4 dalších kritérií. Nespornou výhodou sdílených daní je fakt, že v souvislosti s jejich správou obci nevznikají žádné náklady. Další výhodou je jejich poměrně velký objem, který tvoří významnou část příjmové stránky rozpočtu obce. Nevýhoda spočívá ve velmi malé možnosti obce Těškovice tyto daně ovlivnit.

Jedinou **svěřenou daní**, která je upravována celostátně platným zákonem, je daň z nemovitosti (od 1. 1. 2014 daň z nabytí nemovitých věcí). I když je daň určena a řízena zákonem, výnos z takto vybrané daně náleží území obce, kde byla částka vybrána. Tabulka 4. 6 poukazuje na výrazný růst této daně v roce 2010. Částka byla oproti předchozímu roku zvýšena na téměř dvojnásobek původní hodnoty. Rozdíl v daňovém výnosu ve sledovaných letech je způsoben nerovnoměrným základem daně či diferencovanými sazbami u jednotlivých druhů pozemků a staveb v ČR. Vliv má také poměrně nerovnoměrné rozložení osvobození u tohoto typu daně. Nevýhodou je opět pouze malá možnost obce ovlivnit výši tohoto příjmu.

Poslední položkou daňových příjmů jsou **poplatky**. Obec Těškovice měla ve všech sledovaných letech stanoven neměnný systém poplatků. Soustava byla tvořena poplatky a odvody v rámci životního prostředí. Právě položka částek odvedených v souvislosti s životním prostředím dosahovala ve všech sledovaných letech nejvyšších hodnot. Jsou zde zahrnuty poplatky za znečišťování ovzduší, odvody za odnětí zemědělské půdy a poplatky za odnětí pozemků ze zemědělského půdního fondu. Do konce roku 2011 byla součástí také položka poplatku za sběr a svoz komunálního odpadu, která byla v této kategorii objemově nejvyšší.

Místní poplatky, které mají fakultativní charakter, byly tvořeny poplatky za vlastnictví psů, za užívání veřejného prostranství, ze vstupného. Od roku 2012 se nově do této kategorie řadí také poplatek za komunální odpady. Poplatek za třídění, využívání a odstraňování komunálního odpadu je pro každého občana stanoven v částce 470,- Kč za kalendářní rok. Sazbu místního poplatku ze psů si obec stanovila v částce 150,- Kč za prvního psa, 300,- Kč za každého dalšího psa téhož držitele. Poplatek ze psů byl do doby zařazení poplatku o odpadech do kategorie místních poplatků objemově nejvyšší. Jedná se však o poplatek nejproblémovější, protože ne každý občan přizná vlastnictví psa.

Nejmenší částkou se podílely správní poplatky. Jejich výši nemůže obec ovlivnit. Správní poplatky jsou v současnosti upraveny zákonem č. 634/2004, o správních poplatcích.

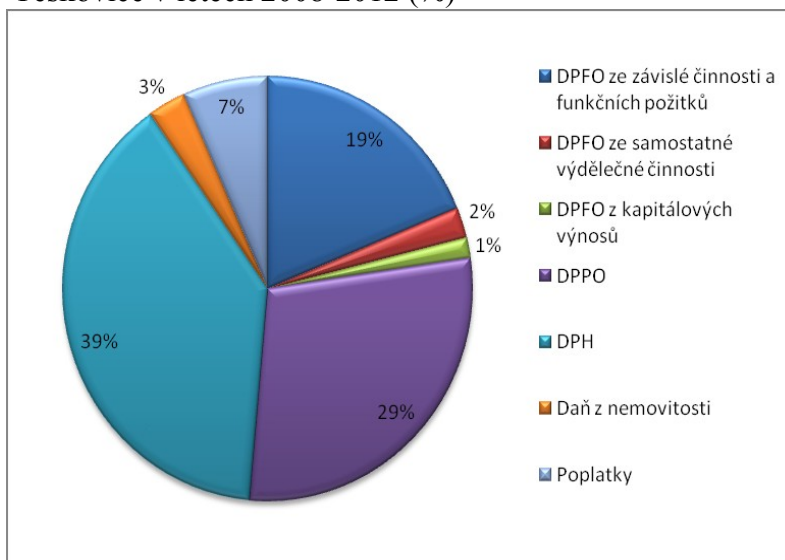
Tab. 4. 6 – Struktura daňových příjmů obce Těškovice ve sledovaných letech (v Kč)

POLOŽKA	ROK				
	2008	2009	2010	2011	2012
SDÍLENÉ DANĚ					
DPFO ze závislé činnosti	1 210 667	1 117 570	1 152 624	1 186 724	1 279 935
DPFO ze samostatné výdělečné činnosti	148 176	100 598	77 718	32 891	31 598
DPFO z kapitálové činnosti	99 065	102 833	104 237	106 730	138 457
DPPO	1 846 105	1 310 798	1 436 664	1 188 128	1 478 232
DPH	2 499 512	2 580 287	2 657 249	2 814 249	2 644 722
Σ SUMA	5 803 525	5 212 086	5 428 492	5 328 722	5 572 944
SVĚŘENÉ DANĚ					
Daň z nemovitostí	192 952	208 511	465 763	282 393	293 426
POPLATKY					
Poplatky a odvody v rámci životního prostředí	398 156	396 236	397 965	399 058	398 819
Místní poplatky	24 124	27 320	26 438	31 418	48 828
Správní poplatky	7 050	5 080	4 320	4 800	6 140
Σ SUMA	429 330	428 636	428 723	435 276	453 787
DAŇOVÉ PŘÍJMY CELKEM	6 425 806	5 849 233	6 322 978	6 046 391	6 320 157

Zdroj: Závěrečné účty obce Těškovice v letech 2008-2012, vlastní zpracování

V grafu 4. 3 jsou procentuálně graficky vyjádřeny hodnoty veškerých daňových příjmů v rámci sledovaného období.

Graf 4. 3 – Souhrnná hodnota svěřených daní, sdílených daní a poplatků obce Těškovice v letech 2008-2012 (%)

Zdroj: Závěrečné účty obce Těškovice v letech 2008-2012, vlastní zpracování

Nedaňové příjmy

Nedaňové příjmy, stejně jako daňové, patří do skupiny vlastních nenávratných příjmů obcí. Příjmy reprezentují třídu 2 v rámci druhového členění. Ve sledovaném období byl jejich vývoj poněkud proměnlivý. Za rok 2008 byl podíl nedaňových příjmů na příjmech celkových necelých 10 %. Poté v průběhu dalších 2 let klesl na 3,5 %. Na konci roku 2012 činil tento podíl téměř 14 %. I přes poměrně nestálý vývoj se jedná co do velikosti o významnou položku. Tabulka 4. 7 popisuje vývoj nedaňových příjmů.

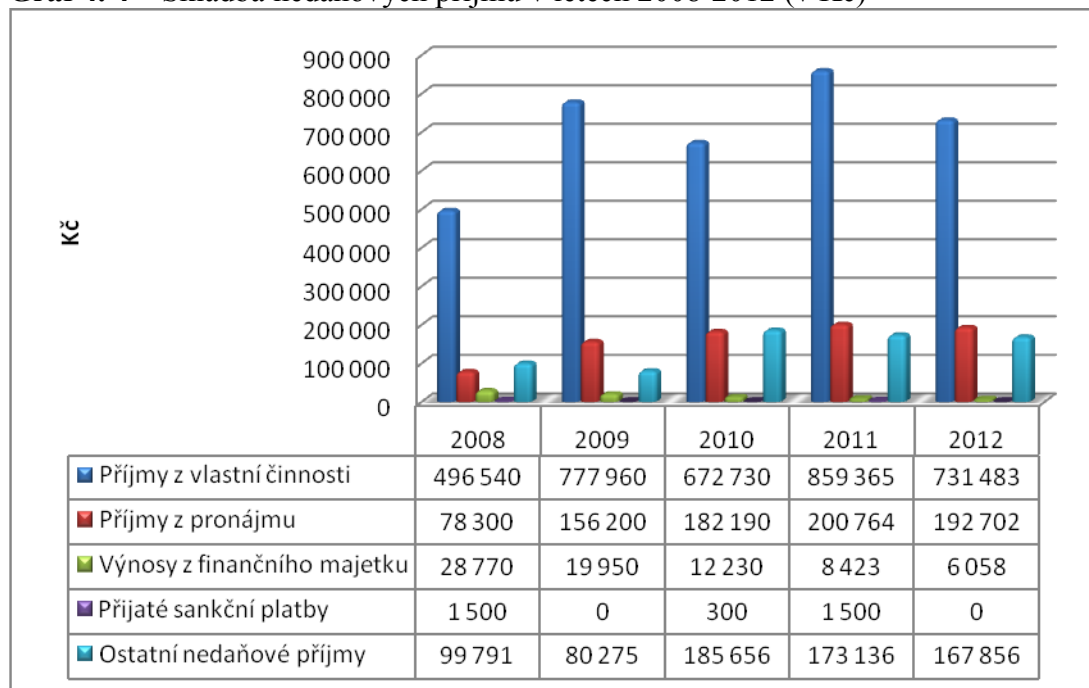
Tab. 4. 7 – Vývoj nedaňových příjmů (Kč) a jejich podíl na celkových příjmech (%) v obci Těškovice v letech 2008-2012

	2008	2009	2010	2011	2012
NEDAŇOVÉ PŘÍJMY	704 901	1 034 385	1 053 106	1 243 188	1 098 099
NEDAŇOVÉ PŘÍJMY NA 1 OBYV.	861	1 274	1 284	1 470	1 301
PODÍL NA CELKU (%)	8,89	8,04	3,51	14,56	13,64

Zdroj: Závěrečné účty obce Těškovice v letech 2008-2012, vlastní zpracování

Struktura nedaňových příjmů je znázorněna grafem 4. 4. Největší podíl zaujímají příjmy z vlastní činnosti obce. Vlastním podnikáním se rozumí zejména příjmy z poskytování výrobků a služeb, z prodeje zboží nakoupeného obcí přímo za účelem prodeje. Příjmy z pronájmu pozemků a ostatních nemovitostí či jejich částí tvoří celkové příjmy z pronájmu majetku, které jsou v obci poměrně významnou položkou. Výnosy z finančního majetku jsou tvořeny částí příjmů z úroků. Do ostatních nedaňových příjmů jsou zahrnuty například přijaté nekapitálové příspěvky a náhrady, přijaté pojistné a náhrady, ostatní nedaňové příjmy jinde nezařazené, pokud v daném roce vzniknou. Přijaté sankční pokuty jsou příjmy doplňkového charakteru, proto je obec neevidovala v každém roce a jejich částky jsou nepatrné. Obec je svým rozhodováním schopna ovlivnit výši těchto příjmů. Výši jednotlivých částek, které budou mít následně podobu příjmu, určí dle svých aktuálních potřeb. Pro obec Těškovice je proto tato položka poměrně významná, i když není objemově nejvyšší.

Graf 4. 4 – Skladba nedaňových příjmů v letech 2008-2012 (v Kč)

Zdroj: Závěrečné účty obce Těškovice v letech 2008-2012, vlastní zpracování

Kapitálové příjmy

Kapitálové příjmy tvořící 3. třídu jsou součástí rozpočtů pouze v případě prodeje majetku. Obec Těškovice uskutečnila v rámci sledovaného období prodej majetku v každém roce. Prodej se týkal zejména příjmů z prodeje ostatních nemovitostí a ostatního hmotného dlouhodobého majetku obce. Do této třídy není zařazen příjem z prodeje drobného majetku, protože zde v rámci rozpočtového určení nepatří. Obec touto aktivitou získala jednorázové příjmy, které se již v budoucnu nebudou u těchto položek opakovat. Podíl této skupiny příjmů

na celkových příjmech neustále klesal. Tento pokles se odvíjel od hodnoty nepotřebného majetku obce Těškovice. Je zřejmé, že s každým dalším rokem měla obec k dispozici stále menší množství majetku, který by byla schopna prodat. V rozpočtových příjmech obce Těškovice jsou hodnoty charakterizovány poměrně velkými částkami. Pro obec je tato položka nespornou výhodou, zejména pak v následném porovnání s obcí Bítov. Vývoj kapitálových příjmů je uveden v následující tabulce. V žádném sledovaném roce nebyla překročena hodnota podílu na celkových příjmech obce ve výši 5 %.

Tab. 4. 8 – Vývoj kapitálových příjmů (Kč) a jejich podíl na celkových příjmech (%) v letech 2008-2012

	2008	2009	2010	2011	2012
KAPITÁLOVÉ PŘÍJMY	263 655	223 655	429 655	158 655	28 655
KAPITÁLOVÉ PŘÍJMY NA 1 OBYV.	322	275	524	188	34
PODÍL NA CELKU (%)	3,33	1,74	1,43	1,86	0,36

Zdroj: Závěrečné účty obce Těškovice v letech 2008-2012, vlastní zpracování

Přijaté transfery

Přijaté dotace (třída 4) jsou pro obec důležité v rámci posílení finančních prostředků a finanční soběstačnosti obce. Obec je úspěšným příjemcem transferů zejména v letech 2009 a 2010. V tomto období přesahuje podíl přijatých finančních prostředků 50 % souhrnných příjmů. Dotace tvoří v těchto letech podstatnou část celkových příjmů. Přijaté prostředky jsou závislé zejména na aktivitě samotné obce. Důležitou roli hraje také rozhodnutí Poslanecké sněmovny (v případě dotací ze státního rozpočtu) nebo správců rozpočtových kapitol (dotace od ministerstev v rámci grantových programů) o udělení či neudělení dotačních prostředků.

V roce **2008** byly poskytnuty neinvestiční dotace z rozpočtu Moravskoslezského kraje na činnost amatérského divadelního spolku Berani a ze státního rozpočtu na uskutečnění programu voleb do Senátu ČR. Investiční dotace směřující z Moravskoslezského kraje byly využity na dokončení II. etapy výměny oken budovy mateřské školy, dále pak na uskutečnění projektu s názvem Venkovská podnikatelská zóna. V tomto roce byla uzavřena smlouva o přijetí dotace ze strukturálního fondu EU na projekt multifunkčního sportoviště. V roce **2009** byly dotace poskytnuty jak ze státního rozpočtu, tak z rozpočtu kraje a EU. Transfery byly určeny na typový projekt CzechPoint, a na úhradu výdajů spojených s činností jednotek

SHD. Prostředky z kraje byly využity na projekt Multifunkční společenský dům obce v částce 471 000,- Kč. V tomto roce již byla přijata část dotace z fondu EU v částce přibližně 5 mil. Kč. V roce **2010** byly přijaty zejména neinvestiční dotace. Menší částky byly poukázány na Program podpory regionálních kulturních tradic, na výdaje spojené s volbami do zastupitelstev obcí a v souvislosti s konáním voleb do Poslanecké sněmovny a Parlamentu ČR. Dále byla poskytnuta částka na úhradu výdajů spojených se sčítáním lidí domu a bytů uskutečněným v roce 2011. Ministerstvo školství poukázalo prostředky na program Vzdělání pro konkurenceschopnost. Obdržená částka ve výši přesahující 21 mil. Kč byla určena na projekt sportoviště. V roce **2011** byla poskytnuta dotace z Ministerstva pro místní rozvoj na podporu vítěze soutěže Vesnice roku v částce 600 000,- Kč. Částka byla určena na rekonstrukci a modernizaci kulturního domu. Neinvestiční dotaci dostala obec k zabezpečení akceschopnosti jednotky sboru dobrovolných hasičů. Byl poskytnut příspěvek k vytvoření pracovních příležitostí v rámci veřejně prospěšných prací. Dohoda byla uzavřena s Úřadem práce v Opavě. V roce **2012** byla opět poukázána částka na úhradu výdajů v rámci veřejně prospěšných prací. Opět byly poskytnuty prostředky na program Vzdělání pro konkurenceschopnost. Obec získala finanční obnos na úhradu voleb do Senátu ČR. Obec Bítov provedla úhradu neinvestičních výdajů spojených s docházkou dětí do ZŠ. Bližší vývoj dokládá tabulka 4. 9.

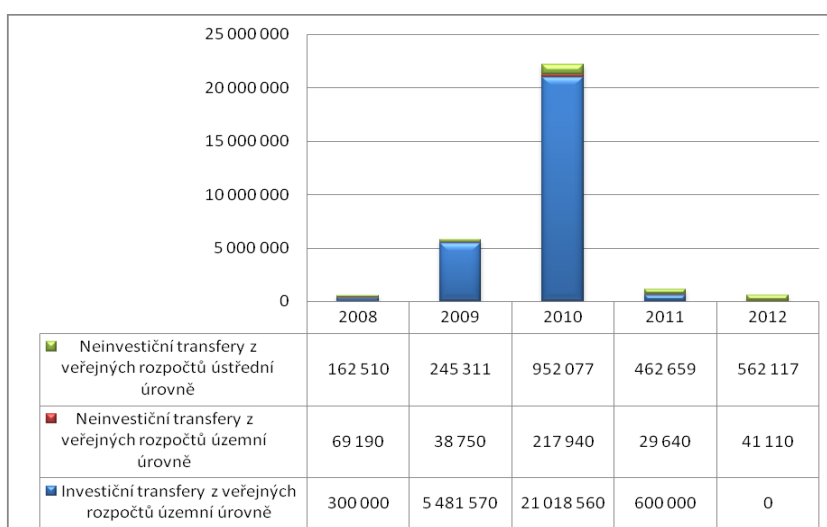
Tab. 4. 9 – Vývoj přijatých transferů (Kč) a jejich podíl na celkových příjmech (%) v letech 2008-2012

	2008	2009	2010	2011	2012
TRANSFERY	531 698	5 765 631	22 188 577	1 092 299	603 227
TRANSFERY NA 1 OBYV.	650	7 101	27 059	1 291	715
PODÍL NA CELKOVÝCH PŘÍJMECH	6,71	44,49	73,98	12,79	7,49

Zdroj: Závěrečné účty obce Těškovice v letech 2008-2012, vlastní zpracování

Struktura přijatých transferů v základním dělení na neinvestiční (běžné) a investiční (kapitálové) dotace v letech 2008-2012 v Těškovících je uvedena v nadcházejícím grafu.

Graf 4. 5 – Struktura přijatých transferů v obci Těškovice v letech 2008-2012 (Kč)

Zdroj: Závěrečné účty obce Těškovice v letech 2008-2012, vlastní zpracování

Výdaje obce

Struktura a objem výdajů rozpočtu obce je výrazně ovlivněn rozsahem samostatné a přenesené působnosti obce. Těškovice jsou obcí s rozšířenou působností obce Opava. V tomto případě se jedná o určitý mezičlánek mezi samostatnou a přenesou působností obcí. Zastupitelstvo obce tudíž není schopno ovlivnit všechny výdaje, jež protečou rozpočtem obce. Obecní úřad však oproti ostatním obcím navíc disponuje určitou oblastní působností.

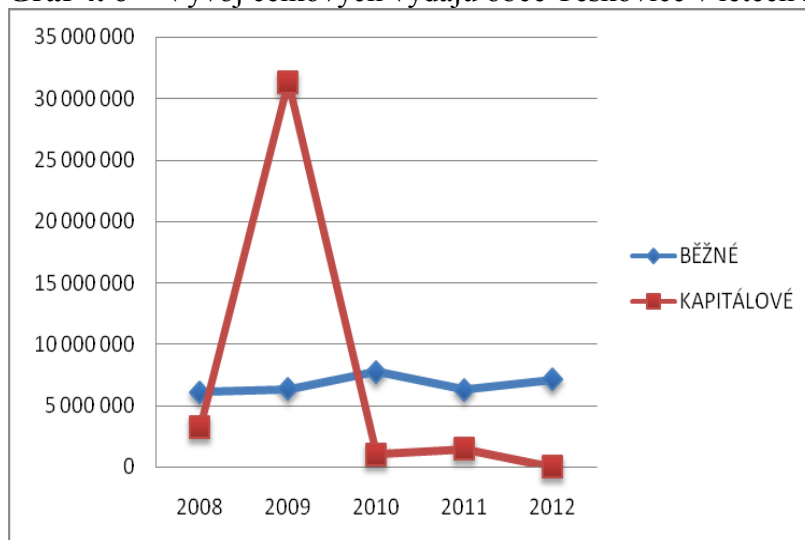
Výdaje, stejně jako příjmy, mohou být členěny z různých hledisek. V obci Těškovice je však závazné třídění dle platné rozpočtové skladby. Druhové třídění dělí výdaje na běžné (třída 5) a kapitálové výdaje (třída 6). Vývoj celkových výdajů obce Těškovice je uveden v následující tabulce.

Tab. 4. 10 – Celkové výdaje obce Těškovice v letech 2008-2012 (v Kč)

	2008	2009	2010	2011	2012
BĚŽNÉ VÝDAJE	6 081 128	6 326 308	7 748 770	6 303 747	7 097 563
KAPITÁLOVÉ VÝDAJE	3 208 122	31 310 980	1 023 425	1 479 553	0
CELKEM	9 289 250	37 637 288	8 772 195	7 783 300	7 097 563

Zdroj: Závěrečné účty obce Těškovice v letech 2008-2012, vlastní zpracování

Graf 4. 6 - Vývoj celkových výdajů obce Těškovice v letech 2008-2012 (Kč)

Zdroj: Závěrečné účty obce Těškovice v letech 2008-2012, vlastní zpracování

Z grafu 4. 6 je patrné, že je vývoj běžných výdajů v jednotlivých letech poměrně stabilní. Ve sledovaném období nebyly zaznamenány výrazné výkyvy a změny. Kapitálové výdaje obce mají naprosto odlišný vývoj. Graf č. 4.6 a také tabulka č. 4. 12 poukazují na jejich nestálost a proměnlivost. V roce 2009 vzrostly oproti roku 2008 o téměř 25 %. V roce 2012 byly dokonce zaznamenány nulové kapitálové výdaje. Bližší analýzy jednotlivých druhů výdajů budou provedeny v následujících částech této podkapitoly.

- **Běžné výdaje**

Jedná se o prostředky používané na zajištění každodenního běžného provozu obce. K těmto výdajům již nebude v následujících letech plynout žádný přímý užitek pro obec. Vývoj běžných výdajů obce Těškovice je ve sledovaných letech následující.

Tab. 4. 11 – Vývoj běžných výdajů (Kč) obce a jejich podíl na celkových výdajích obce (%) v letech 2008-2012

	2008	2009	2010	2011	2012
BĚŽNÉ VÝDAJE	6 081 128	6 326 308	7 748 770	6 303 747	7 097 563
BĚŽNÉ VÝDAJE NA 1 OBYV.	7 434	7 791	9 450	7 451	8 409
PODÍL NA CELKU (%)	65,46	16,81	88,33	80,99	100

Zdroj: Závěrečné účty obce Těškovice v letech 2008-2012, vlastní zpracování

Z tabulky je zřejmé, že podíl běžných výdajů na celkových výdajích v obci dosahuje vysokých hodnot. Téměř v každém roce je tento podíl více jak 60 %. Výjimkou je však rok 2009. V tomto roce došlo k přijetí dlouhodobého bankovního úvěru na projekt Multifunkčního sportoviště. Dochází tak k převýšení kapitálových výdajů nad výdaji běžnými. Výše výdajů je ve velké míře ovlivněna nastaveným systémem poskytování veřejných statků uplatňovaným v Těškovících.

- **Kapitálové výdaje**

Jedná se většinou o výdaje v podobě investic do obecního majetku. Obci by takto vynaložené peněžní prostředky měly v budoucnu přinést nějaký užitek. Patří zde investiční nákupy a s nimi související výdaje, dále pak investiční transfery poskytované podnikatelským subjektům a neziskovým organizacím v Těškovících. Konkrétní hodnoty kapitálových výdajů jsou nastíněny v tabulce 4. 12. V tabulce jsou znázorněny celkové hodnoty bez bližšího rozdělení dle druhu výdaje. Výdaje jsou o poznání nižší než v případě 5. třídy v rámci druhového členění. Jak již bylo zmíněno a vysvětleno výše, výrazně vyšších hodnot je dosaženo v roce 2009. Přijetím úvěru a jeho následným splacením z dotace, jež byla poskytnuta z prostředků Evropské unie, byla zajištěna maximální možná hospodárnost ve výdajové oblasti v obci.

Tab. 4. 12 – Vývoj kapitálových výdajů obce Těškovice (Kč) a jejich podíl na celkových výdajích obce (%) v letech 2008-2012

	2008	2009	2010	2011	2012
KAPITÁLOVÉ VÝDAJE	3 208 122	31 310 980	1 023 425	1 479 553	0
KAPITÁLOVÉ VÝDAJE NA 1 OBYV.	3 922	38 560	1 248	1 749	0
PODÍL NA CELKU (%)	34,54	83,19	11,67	19,01	-

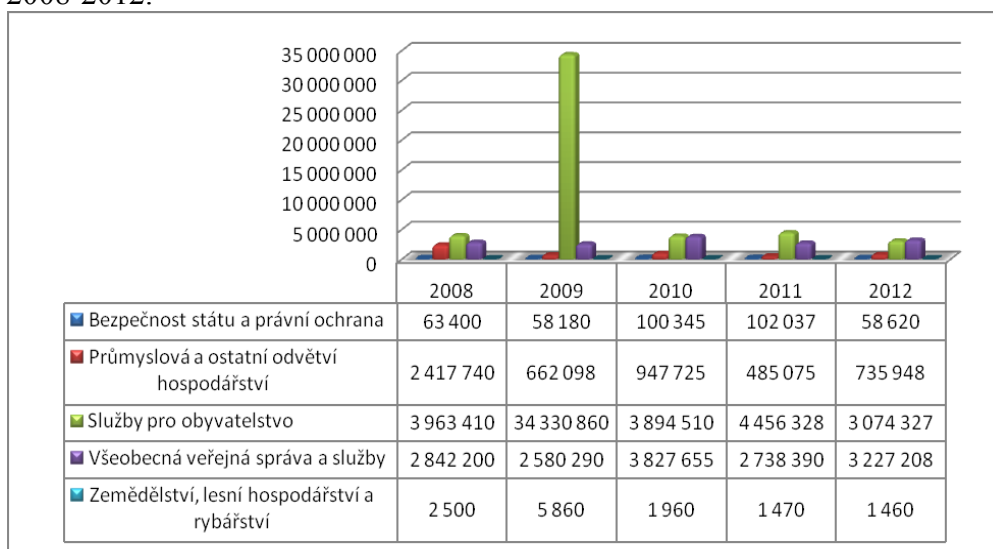
Zdroj: Závěrečné účty obce Těškovice v letech 2008-2012, vlastní zpracování

Lepší přehled v oblasti struktury jednotlivých druhů výdajů obce Těškovice je dosažen za pomoci odvětvového členění výdajů. Zde jsou výdaje členěny v rámci nastavených odvětví. Jelikož tento přehled poskytne větší náhled na složení výdajů, je uveden v následujícím souhrnném grafu. Obec v jednotlivých letech investovala nejvíce do služeb pro obyvatelstvo. Nejvyšší položky byly vynakládány v oblasti ostatních činností kultury, církvě a sdělovacích prostředků. Významnou část tvořily také výdaje sběru a svozu komunálních

odpadů. Poměrně velké částky byly vynakládány na zabezpečení a obnovu veřejného osvětlení. V rámci jednotlivých sledovaných položek je možno definovat jejich skladbu takto:

- bezpečnost státu – požární ochrana a integrovaný záchranný systém;
- průmyslová a ostatní odvětví – doprava, průmysl, stavebnictví, obchod, služby, vodní hospodářství;
- služby pro obyvatelstvo – bydlení a komunální služby (pohřebnictví, veřejné osvětlení), kultura, církve a sdělovací prostředky; ochrana životního prostředí; tělovýchovná a zájmová činnost; vzdělávání a školské služby;
- všeobecná veřejná správa a služby – finanční operace, státní moc, územní samospráva;
- zemědělství, lesní hospodářství a rybářství.

Graf 4. 7 – Vývoj výdajů v obci Těškovice dle odvětvového členění (Kč) v letech 2008-2012.

Zdroj: Závěrečné účty obce Těškovice v letech 2008-2012, vlastní zpracování

4.3.2 Analýza výsledkového hospodaření obce Těškovice v letech 2010-2012

K analýze hospodaření nestačí pouze rozbor rozpočtu obce, který byl proveden v rámci kapitoly 4.3.1. K vytvoření přehledu o celkovém hospodaření a veškerých činnostech v obci slouží také analýza nákladů a výnosů za určité období. Již dle názvu je zřejmé, že zde dochází k porovnání nákladů a výnosů. Tyto položky jsou považovány za účetní ukazatele. Tímto porovnáním vzniká hospodářský výsledek, kterým může být buď zisk nebo ztráta, a to ve struktuře hlavní či hospodářské činnosti za sledované období. Tento výsledek se následně stává součástí Rozvahy obce.

Informačním zdrojem, ze kterého bylo pro potřeby této práce čerpáno, jsou Výkazy zisků a ztrát pro jednotlivé roky. Pomocí výkazů zisků a ztrát je znázorněna podrobná skladba položky Výsledek hospodaření v dané obci. Tyto výkazy byly získány z obecních úřadů obcí

Těškovice a Bítova. V obci Těškovice vzniká povinnost poprvé sestavovat Výkazy zisku a ztráty až od počátku roku 2010. Za roky 2008 a 2009 tudíž nejsou k dispozici potřebné údaje. Obci Bítov byla vedena evidence povinně ve všech letech. V rámci zachování stejného období budou v diplomové práci u obou sledovaných obcí brány v úvahu roky v rozmezí od roku 2010 do roku 2012. Obec Těškovice vykonává pouze běžnou činnost. Hospodářská činnost proto není v rámci analýzy výsledkového hospodaření obce brána v úvahu. Toto platí pro nákladovou i výnosovou oblast zkoumání. Náhledem do účetních výkazů získává uživatel možnost zjistit informace ohledně majetkové struktury, dluhů, také nákladech a výnosech obce. V rámci analýzy rozpočtů provedené v předchozí kapitole však nebyly tyto data k dispozici. Práce je zaměřena na analýzu výsledku hospodaření obcí.

Náklady obce Těškovice jsou částky, které vedou ke snížení ekonomického prospěchu v průběhu účetního období. Jedná se o úbytek aktiv, a to v peněžním i nepeněžním vyjádření, zároveň však vedou ke vzniku závazku. Oproti výdajům, které již byly analyzovány, je náklad považován za souhrnný a daleko přesnější ukazatel výkonnosti obce. Důvodem je skutečnost, že i když náklad vznikl, tak k výdaji finančních prostředků i přesto nemusí dojít. Náklady jsou přímo spojeny se zhoršením finanční situace v obci. Vývoj nákladů obce je zachycen v tabulce 4. 13.

Tab. 4. 13 – Náklady obce Těškovice v letech 2010-2012 (Kč)

Název položky	Číslo položky	ROK		
		2010	2011	2012
Náklady z činnosti	A. I.	5 689 000	4 868 651	6 689 543
Finanční náklady	A. II.	557 000	99 355	72 987
Náklady na nároky na prostředky SR, ÚSC, SF	A. III.	1 510 000	1 333 245	1 332 886
Daň z příjmů	A. V.	-	-	174 910
CELKEM	-	7 756 000	6 301 251	8 270 326

Zdroj: Výkaz zisku a ztráty obce v letech 2010-2012

Ve vývoji celkových nákladů v letech 2010 až 2012 není náznak výrazného narušení vývojového trendu. Trend je rostoucí i klesající. Je však bez větších výkyvů.

Největšího objemu nákladů dosahovaly ve všech letech náklady z činností. Tyto náklady se pohybovaly v řádech milionů korun. V obci Těškovice jsou do těchto nákladů

přirazeny tyto položky (řazeno dle nejvyšších hodnot v korunách): ostatní náklady, mzdové náklady, odpisy dlouhodobého majetku, spotřeba energie, spotřeba materiálu, zákonné sociální pojištění, náklady z drobného dlouhodobého majetku a další, které však nedosahují vysokých hodnot. Finanční náklady byly tvořeny pouze jednou položkou, a to úroky. Úroky byly v roce 2010 o 457 645,- vyšší než v roce 2011. Hlavní příčinou bylo přijetí dlouhodobého úvěru (rok 2009), ke kterému je tato položka vázána. Nákladovou položku s označením A. III. lze v rámci analýzy nákladů označit za nejvíce stabilní.

Výnosy v obci Těškovice vedou ke zvýšení jejího ekonomického prospěchu. Jsou přírůstkem aktiv či vznikem pohledávky. Jedná se o výkon obce, který je oceněný v penězích. Výnosy představují pro obec získané zdroje. Tyto prostředky by se měla obec snažit účelně vynakládat ke zvýšení efektivnosti a kvality poskytování zejména veřejných statků, popř. služeb. Pokud obec nakládá s výnosy správně, vede to ke zvýšení jejího celkového prospěchu. Jakékoli zlepšení finanční situace obce je přímo spojováno právě s výnosy. Tabulka 4. 14 popisuje vývoj výnosů v obci Těškovice.

Tab. 4. 14 – Celkové výnosy obce Těškovice v letech 2010-2012 (Kč)

Název položky	Číslo položky	ROK		
		2010	2011	2012
Výnosy z činnosti	B. I.	1 583 000	1 694 506	1 648 658
Finanční výnosy	B. II.	12 000	8 423	6 057
Výnosy z daní a poplatků	B. III.	5 895 000	5 611 116	-
Výnosy z nároků na transfery	B. IV.	671 000	472 896	1 139 165
Výnosy ze sdílených daní a poplatků	B. V.	-	-	5 866 370
CELKEM	-	8 161 000	7 786 941	8 660 160

Zdroj: Výkaz zisku a ztráty obce v letech 2010-2012

Výnosy jsou děleny obdobným způsobem jako náklady, avšak s jiným označením písmene u čísla položky. V porovnání s náklady lze najít určité rozdíly. Hlavním rozdílem je skutečnost, že nejvyšší položkou nejsou výnosy z činnosti, nýbrž výnosy z daní poplatků. V letech 2010 a 2011 byly tato položka označena jako Výnosy z daní a poplatků. Počátkem roku 2012 došlo ke změně názvu i čísla položky na Výnosy ze sdílených daní. Jedná se o prostředky v podobě výnosů z daně z příjmů fyzických a právnických osob, daně z přidané hodnoty, spotřebních, majetkových a ostatních daní. Položky těchto výnosů dosahují ve všech letech hranice téměř 70 %-ního podílu na celkových výnosech obce. Jedná se tedy o velmi

významnou výnosovou položku. Druhou, objemově nejvyšší, položkou jsou již zmiňované výnosy z činností. V Těškoviciích bylo získáno nejvíce prostředků z prodeje služeb, z místních poplatků a také z pronájmu. Položka B. IV., neboli výnosy z transferů, se odvíjí od množství prostředků poskytnutých z různých úrovní rozpočtů.

Výsledkem hospodaření po zdanění byl v jednotlivých letech 2010-2012 zisk. Kladný výsledek hospodaření svědčí o velmi dobré schopnosti využívání zdrojů k zabezpečení a chodu činnosti obce. K přesnému posouzení výsledku hospodaření je však důležité vzít v úvahu také další ukazatele a informace, např. ukazatel dluhové služby či celkové likvidity získané monitoringem obce. V žádném případě jej nelze zaměnit se saldem rozpočtu vzniklých ve srovnatelných letech. Obec bere VH spíše jako doplňkovou informaci důležitou zejména pro udržení její majetkové pozice.

Tab. 4. 15 – Výsledek hospodaření obce Těškovice v letech 2010-2012

Název položky	ROK		
	2010	2011	2012
VH před zdaněním	405 000	1 485 690	564 835
Daň z příjmů	6 000	136 960	174 910
Dodatečné odvody na daň	0	0	0
VH po zdanění	399 000	1 348 730	389 925

Zdroj: Výkaz zisku a ztráty obce v letech 2010-2012

4.4 Analýza hospodaření obce Bítov

Rozbor hospodaření obce Bítov je založen na principu, který byl již použit v rámci analýzy hospodaření obce Těškovice. Potřebná data byla získána z obecního úřadu obce a také ze státního systému ARISweb (Automatizovaný rozpočtový informační systém). Veškeré hodnoty jsou uvedeny po zaokrouhlení na celé koruny.

4.4.1 Rozbor rozpočtového hospodaření obce v letech 2008-2012

Analýza celkových příjmů a výdajů obce

V obci Bítov jsou celkové příjmy a výdaje ve sledovaném období téměř vyrovnané. Hodnoty jednotlivých ukazatelů, v porovnání s obcí Těškovice, jsou vzhledem k velikosti obce přiměřené. Rozpočet byl zastupitelstvem schválen pro všechny roky jako vyrovnaný.

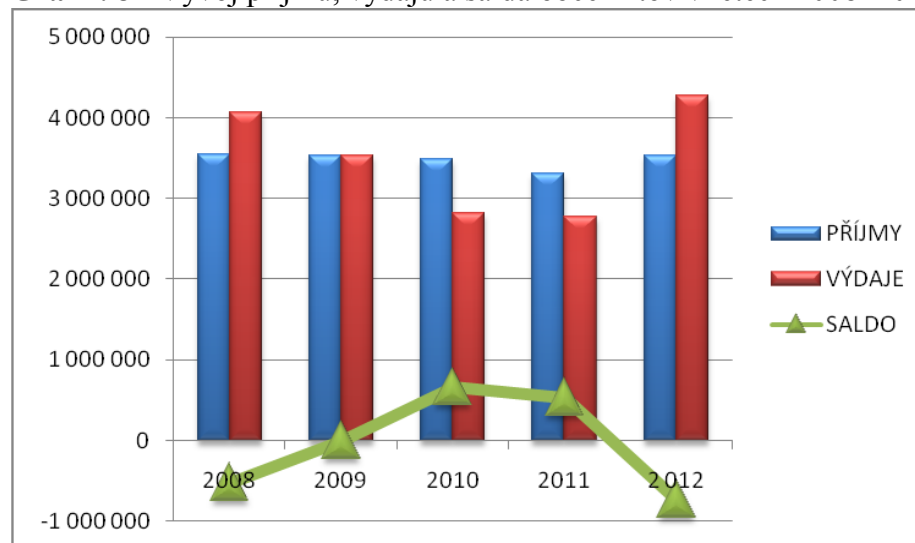
Položka příjmů je velmi stabilní a příliš se nemění. Vývoj výdajů se vyznačuje v různých částech období rostoucím i klesajícím trendem, změny však nejsou příliš významné. V letech 2008, 2009 a 2012 byl rozpočet obce v deficitu. Zbývající roky bylo dosaženo přebytku. I když obec po většinu období dosahovala schodku, neznamená to nutně to, že špatně hospodaří. Vhodné je sledovat také velikost daného deficitu. Schodek rozpočtu v žádném roce nepřesahuje hranici 1 mil. Kč. Toto lze považovat za kladný jev v rámci nastaveného rozpočtového hospodaření obce. Vývoj příjmů a výdajů bude rozebírán v další části práce.

Tab. 4. 16 - Vývoj příjmů a výdajů obce Bítov v letech 2008–2012 (v Kč).

	2008	2009	2010	2011	2012
PŘÍJMY	3 550 525	3 525 137	3 480 760	3 311 904	3 536 244
VÝDAJE	4 071 470	3 529 281	2 817 128	2 778 858	4 267 908
SALDO	-520 945	- 4 144	663 632	563 046	-731 664

Zdroj: Závěrečné účty obce Bítov v letech 2008-2012, vlastní zpracování

Graf 4. 8 - Vývoj příjmů, výdajů a salda obce Bítov v letech 2008–2012 (Kč)

Zdroj: Závěrečné účty obce Bítov v letech 2008-2012, vlastní zpracování

Příjmy obce

Příjmy Bítova jsou stejně jako u většiny ostatních obcí opět rozděleny podle druhu v rámci položek platné rozpočtové skladby obce. Jejich dělení popisuje tabulka 4. 17. Z grafického znázornění jasně vyplývá převaha daňových příjmů. Tento druh příjmů zaujímá v rozpočtu obce Bítov zásadní postavení a výrazně převyšuje ostatní sledované položky. Stejně tomu bylo i u obce Těškovice. Trend vývoje nedaňových příjmů se zejména

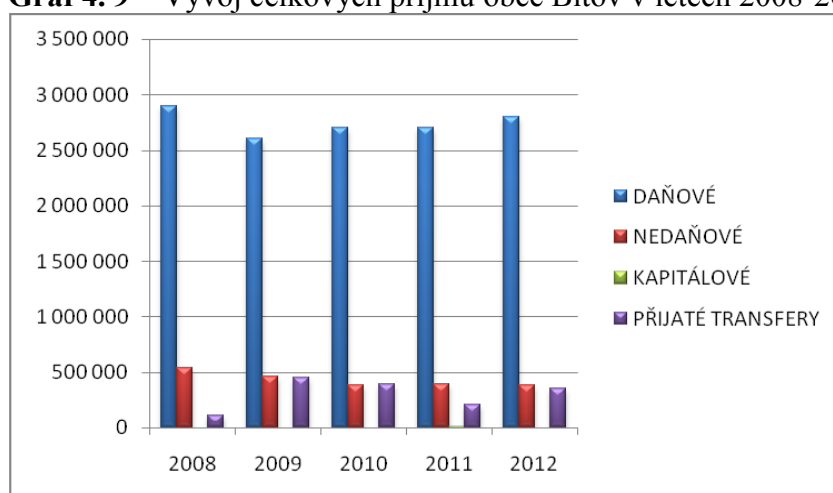
v posledních třech letech ustálil pod hranicí 400 000,- Kč. Kapitálových příjmů bylo dosaženo pouze v roce 2011. Nelze proto určit strukturu jejich vývojového trendu. Transfery byly přijaty ve všech letech. Jejich hodnoty však byly poměrně malé a pro obec ne moc významné. U přijatých dotací byl zaznamenán jak rostoucí, tak klesající trend vývoje.

Tab. 4. 17 – Celkové příjmy obce Bítov v letech 2008-2012 (v Kč)

	2008	2009	2010	2011	2012
DAŇOVÉ	2 894 250	2 609 400	2 700 419	2 699 969	2 798 612
NEDAŇOVÉ	542 265	463 477	387 575	389 827	384 552
KAPITÁLOVÉ	-	-	-	10 000	-
PŘIJATÉ TRANSFERY	114 010	452 260	392 766	212 108	353 080
CELKEM	3 550 525	3 525 137	3 480 760	3 311 904	3 536 244

Zdroj: Zdroj: Závěrečné účty obce Bítov v letech 2008-2012, systém ARIS, vlastní zpracování

Graf 4. 9 – Vývoj celkových příjmů obce Bítov v letech 2008-2012 (v Kč)

Zdroj: Závěrečné účty obce Bítov v letech 2008-2012, vlastní zpracování

Daňové příjmy

Daňové příjmy v obci tvoří v každém roce více jak 80 % podíl na celkových příjmech. Podle rozpočtové skladby jsou i daňové příjmy dále rozděleny na sdílené daně, svěřené daně a poplatky.

Tab. 4. 18 – Vývoj daňových příjmů obce (Kč) a jejich podíl na celkových příjmech obce Bítov (%) v letech 2008-2012

	2008	2009	2010	2011	2012
DAŇOVÉ PŘÍJMY	2 894 250	2 609 400	2 700 419	2 699 969	2 798 612
DAŇOVÉ PŘÍJMY NA 1 OBYV.	7 076	6 364	6 570	6 553	6 539
PODÍL NA CELKU (%)	81,52	74,02	77,58	81,52	79,14

Zdroj: Zdroj: Závěrečné účty obce Bítov v letech 2008-2012, systém ARIS, vlastní zpracování

Objemově nejvyšší **sdílenou** daní u této obce je opět daň z příjmů fyzických a právnických osob. Zřídka kdy by u obcí podobných velikostí nastala jiná situace. Tento druh příjmů bude v rámci této kategorie vždy na prvním místě. Výraznějšího poklesu bylo opět dosaženo při přechodu z roku 2008 na rok 2009, konkrétně se jednalo o daň z příjmů právnických osob. Pokles byl, jak již bylo zmíněno, způsoben hlavně z důvodu nepříznivé hospodářské situace ve státě. Ani tato obec není výjimkou v případě tohoto poklesu. Výraznější nárůst DPPO o téměř 100 000,- Kč nastal v roce 2012. Vývoj daně z přidané hodnoty je ve všech letech stabilní.

Tab. 4. 19 – Vývoj sdílených daní obce Bítov v letech 2008-2012 (Kč)

POLOŽKA	ROK				
	2008	2009	2010	2011	2012
SDÍLENÉ DANĚ					
DPFO ze závislé činnosti	575 670	549 920	565 910	598 049	615 809
DPFO ze samostatné výdělečné činnosti	70 710	33 790	33 130	19 249	20 193
DPFO z kapitálové činnosti	51 890	50 680	51 074	52 448	68 633
DPPO	900 090	631 780	622 155	585 577	670 856
DPH	1 199 210	1 231 330	1 271 725	1 286 816	1 249 233
Σ SUMA	2 797 570	2 497 500	2 543 994	2 542 139	2 624 724

Zdroj: Závěrečné účty obce Bítov v letech 2008-2012, vlastní zpracování

Jedinou **svěřenou** daní je majetková daň. V rámci svěřených daní se jedná o daň z nemovitosti. Její vývoj, který je poměrně neměnný a stabilní, je znázorněn tabulkou 4. 20. Tento vývojový trend se odvíjí zejména od povinnosti obce tuto daň přijmout. Daň je tudíž dána zákonem a její vývoj se odvíjí spolu se změnou zákonných opatření. Jak již bylo dříve zmíněno, obec nemá moc možností její vývoj výrazným způsobem změnit. I přesto toto omezení tato daň představuje pro obec Bítov poměrně významnou příjmovou položku.

Tab. 4. 20 – Vývoj svěřených daní obce Bítov v letech 2008-2012 (Kč)

POLOŽKA	ROK				
	2008	2009	2010	2011	2012
SVĚŘENÉ DANĚ					
Daň z nemovitosti	85 220	101 740	145 419	145 210	152 004

Zdroj: Závěrečné účty obce Bítov v letech 2008-2012, vlastní zpracování

Mezi nejvýznamnější místní daně obce Bítov jsou řazeny zejména **místní poplatky**. Tyto poplatky jsou fakultativního charakteru. Na základě rozhodnutí zastupitelstva obce v čele se starostou proto byly v obci Bítov nastaveny tyto druhy: poplatek ze psů, který je považován za nejtradičnější, dále pak poplatek za užívání veřejného prostranství. Poplatek za psy byl vybírán v každém roce. Poplatek za jednoho psa je v obci Bítov 100,- Kč. Poplatek za užívání prostranství byl obcí stanoven pouze v letech 2008, 2011 a 2012. Jeho částky však nikdy nepřesáhly hodnotu nad 1 000,- Kč. Úhrada tohoto poplatku je pro obec velmi obtížně plánovatelná. O zavedení dalších poplatků obec nerozhodla. Příjmy ze **správních poplatků**, které souvisí s výkonem přenesené působnosti státní správy, jsou v rozsahu správy, kterou stát přidělil obci Bítov. Příjmy jsou poměrně malé, což v určité míře souvisí také s nízkým počtem obyvatel Bítova. Řídí se zákonem o správních poplatcích. Zastupitelstvo nemůže ovlivňovat jejich výši, což není příliš velkým problémem vzhledem k malým hodnotám jednotlivých částek. I kdyby zde byla možnost jejich řízení, dopad pro hospodaření obce by nebyl znatelný. **Poplatkem v rámci životního prostředí** jsou odvody za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu. Tento odvod nastává při nakládání s pozemkem k jiným, než zemědělským účelům. Nejčastěji tato situace nastává při změně druhu či při zakládání klasifikovaných staveb. V případě vzniku tohoto příjmu jsou jeho hodnoty v rámci rozpočtu a v porovnání s ostatními druhy poplatků zanedbatelné.

Tab. 4. 21 – Vývoj poplatků obce Bítov v letech 2008-2012 (Kč)

POLOŽKA	ROK				
	2008	2009	2010	2011	2012
POPLATKY					
Poplatky a odvody v rámci ŽP	-	-	106	50	10
Místní poplatky	8 390	8 200	8 250	8 800	9 700
Správní poplatky	3 070	1 960	2 650	3 770	2 760
Ostatní odvody	-	-	-	-	9 423
Σ SUMA	11 460	10 160	11 006	12 620	21 893

Zdroj: Závěrečné účty obce Bítov v letech 2008-2012, vlastní zpracování

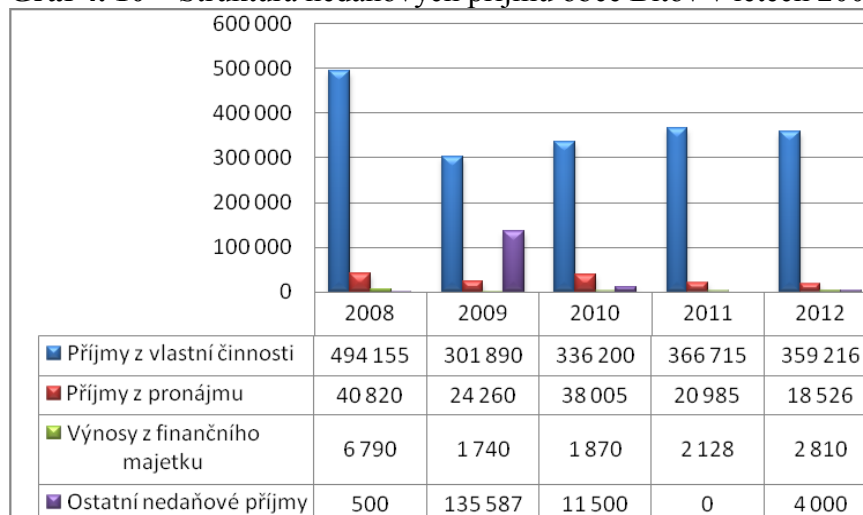
Nedaňové příjmy

Z pohledu velikosti jednotlivých druhů příjmů se jedná o v pořadí druhou nejvyšší položku. Příjmy z vlastní činnosti jsou tvořeny příjmy z poskytování výrobků a služeb a z prodeje zboží nakoupeného obcí k tomuto účelu. Tyto položky jsou objemově nejvyšší. Obec v menším rozsahu pronajímala zejména pozemky, dále pak ostatní nemovitosti, včetně jejich částí. Malou část příjmu tvořil pronájem movitých věcí. Obec na rozdíl od Těšovic neevidovala žádné přijaté sankční platby. Vývoj položky ostatních nedaňových příjmů byl výrazný a odlišný od ostatních let v roce 2009 (viz. Graf 4. 10). Důvodem byly příjmy plynoucí v podobě přijatých nekapitálových příspěvků a náhrad v hodnotě téměř 100 000,- Kč. V dalších letech již tato položka nemá v rámci rozpočtu obce příliš velký význam.

Tab. 4. 22 – Vývoj nedaňových příjmů (Kč) a jejich podíl na celkových příjmech obce Bítov (%) ve sledovaném období 2008-2012

	2008	2009	2010	2011	2012
NEDAŇOVÉ PŘÍJMY	542 265	463 477	387 590	389 828	384 552
NEDAŇOVÉ PŘÍJMY NA 1 OBYV.	1 326	1 130	943	946	898
PODÍL NA CELKU (%)	15,27	13,15	11,13	11,77	10,87

Zdroj: Zdroj: Závěrečné účty obce Bítov v letech 2008-2012, systém ARIS, vlastní zpracování

Graf 4. 10 – Struktura nedaňových příjmů obce Bítov v letech 2008-2012 (Kč)

Zdroj: Závěrečné účty obce Bítov v letech 2008-2012, vlastní zpracování

Kapitálové příjmy

Jednalo se o příjmy z prodeje ostatního hmotného dlouhodobého majetku. Obec tento příjem evidovala pouze za rok 2011, v celkové částce pouhých 10 000,- Kč. V dalších letech již obec nevykazuje dostatek majetku, kterým by bylo možno změnit velikost kapitálových příjmů obecního rozpočtu. V porovnání s Těškovicemi v této oblasti obec Bítov výrazně zaostává.

Přijaté transfery

Přijaté transfery v obci Bítov za sledované období nedosahovaly příliš vysokých částek. V žádném sledovaném roce nedošlo k převýšení částky 500 000,- Kč.

Tab. 4. 23 – Vývoj přijatých transferů (Kč) a jejich podíl na celkových příjmech obce Bítov (%) ve sledovaném období 2008-2012

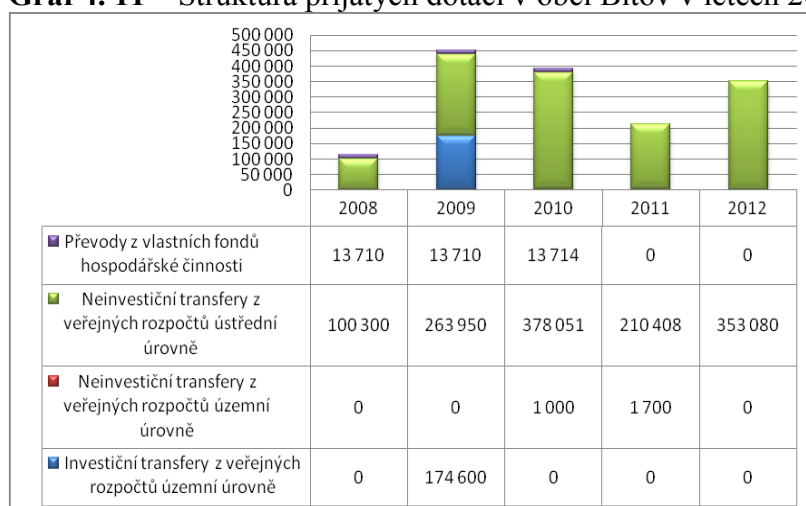
	2008	2009	2010	2011	2012
TRANSFERY	114 010	452 260	392 740	212 108	353 080
TRANSFERY NA 1 OBYV.	279	1 103	956	515	825
PODÍL NA CELKU (%)	3,4	12,83	11,28	6,4	9,9

Zdroj: Zdroj: Závěrečné účty obce Bítov v letech 2008-2012, systém ARIS, vlastní zpracování

Jak je patrné z grafu 4. 11, obec získala peněžní prostředky zejména v podobě neinvestičních dotací z veřejných rozpočtů ústřední úrovně. Částky byly poskytovány převážně ze státního rozpočtu, popřípadě z krajského úřadu. Tyto poskytnuté prostředky byly

následně použity k úhradě výdajů vzniklých v souvislosti s programy voleb, ať už do Senátu, Poslanecké sněmovny, či do zastupitelstev obcí uskutečněných ve sledovaných letech. Také tato obec získala finance na realizaci projektu CzechPoint – jednotné kontaktní místo. Krajský úřad poskytl prostředky na zabezpečení státní správy obce. Menší částky byly poskytnuty na zabezpečení jednotky sboru dobrovolných hasičů. V roce 2012 byla obci přiznána dotace z programu podpory a obnovy venkova Moravskoslezského kraje. V získávání dotací ze strukturálních fondů Evropské unie není obec příliš úspěšná. Důkazem je bohužel neúspěšná snaha o získání dotace na projekt opravy střechy obecního domu v roce 2011. V roce 2012 byl však z Evropského sociálního fondu a ze státního rozpočtu podpořen program s názvem Lidské zdroje a zaměstnanost. V rámci projektu byla podpořena celkem 3 pracovní místa pro výkon veřejně prospěšných prací. Projekt pokračoval i v roce 2013. Z obdržené částky 264 000,- Kč bylo 85 % hrazeno z fondu EU. **Investiční** dotace k vytvoření nového územního plánu obce byla poskytnuta pouze v roce 2009.

Graf 4. 11 – Struktura přijatých dotací v obci Bítov v letech 2008-2012 (Kč)

Zdroj: Závěrečné účty obce Bítov v letech 2008-2012, vlastní zpracování

Výdaje obce

Z tabulky 4. 24 vyplývá, že podstatnou část obecních výdajů z pohledu třídění dle rozpočtové skladby tvoří výdaje **běžné**. To znamená, výdaje na zabezpečování každodenních činností v obci Bítov. Tyto výdaje tvoří téměř 80 % z celkové části těchto prostředků v jednotlivých letech. Nejvyšší běžné výdaje byly vynaloženy v roce 2008. Podstatná část těchto výdajů byla použita na výstavbu pozemní komunikace, dále pak na činnost veřejné správy v obci. Výdaje na činnost veřejné správy zaujímaly nejvyšší podíl v rámci sledovaného rozpočtového období. Další významnou položku tvořily výdaje na komunální služby a rozvoj. Ty byly určené zejména k zabezpečení veřejného osvětlení a další služby obce ve správě komunikací a také k zajištění nebytového hospodářství v obci.

Velkou položkou jsou výdaje na nakládání s odpady v obci v rámci ochrany životního prostředí. **Kapitálové** výdaje na investice nebyly v obci příliš časté. V roce 2009 byly kapitálové výdaje spojeny s územním plánováním v obci. V roce 2011 byly využity k čištění odpadních vod a nakládání s kaly. Nejvyšší hodnoty dosáhly v roce 2012. Důvodem bylo čerpání úvěru, který byl obci přislíben na základě podpisu smlouvy o přijetí dlouhodobého úvěru od České spořitelny v roce 2011. Po neúspěchu v získání dotace, byla obec nucena hradit projekt opravy obecního domu ze svých prostředků.

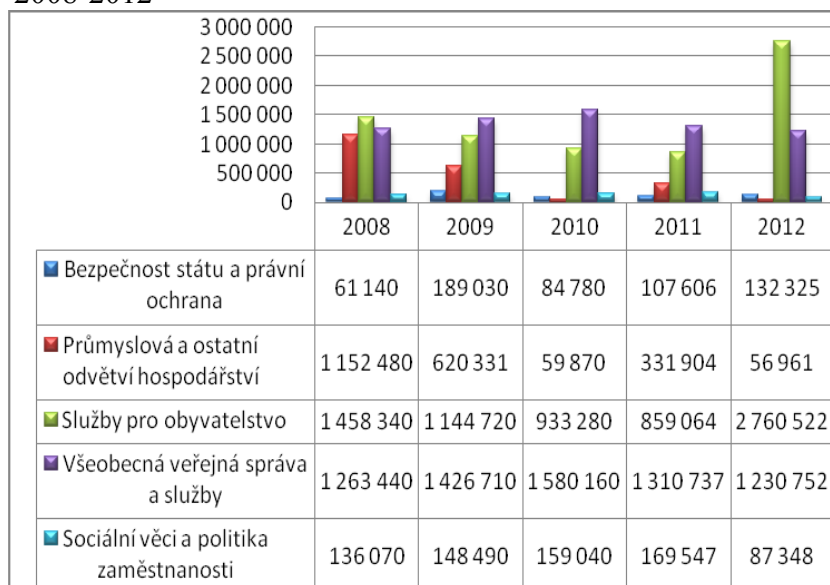
Tab. 4. 24 – Celkové výdaje obce Bítov v letech 2008-2012 (v Kč)

	2008	2009	2010	2011	2012
BĚŽNÉ VÝDAJE	4 041 550	2 841 920	2 817 128	2 477 895	2 740 133
BĚŽNÉ VÝDAJE NA 1 OBYV.	9 882	6 932	6 854	6 015	6 402
KAPITÁLOVÉ VÝDAJE	29 920	687 361	0	300 963	1 527 775
KAPITÁLOVÉ VÝDAJE NA 1 OBYV.	73	1 677	0	731	3 570
VÝDAJE CELKEM	4 071 470	3 529 281	2 817 128	2 778 858	4 267 908

Zdroj: Závěrečné účty obce Bítov v letech 2008-2012, ARISweb, vlastní zpracování

Struktura výdajů v jednotlivých sledovaných letech dle odvětvového členění je uvedena v grafu 4. 12.

Graf 4. 12 – Vývoj výdajů v obci Bítov dle odvětvového členění (Kč) v letech 2008-2012

Zdroj: Závěrečné účty obce Bítov v letech 2008-2012, ARISweb, vlastní zpracování

4.4.2 Analýza výsledkového hospodaření obce v letech 2010-2012

Rozbor struktury položek nákladů a výnosů obce Bítov vychází z Výkazů zisků a ztrát získaných z obecního úřadu obce. Podstatným rozdílem v porovnání s obcí Těškovice je fakt, že obec uskutečňuje jak hlavní, tak hospodářskou (vedlejší) činnost. Do vedlejší činnosti obce je zahrnut provoz Obecního domu. Obecní dům nabízí možnost konání rodinných oslav, společenských a jiných událostí. K tomu slouží prostory společenského sálu, který pojme až 65 osob. Zájemci mohou dále využít salónek (pro 15 osob) a také restauraci, která v průběhu roku slouží jako obecní hostinec. Provoz tohoto zařízení spadá do kompetence obce Bítov, zejména obecního úřadu. V rámci analýzy tak vzniknou celkem dva různé výsledky hospodaření.

Vývoj jednotlivých položek nákladů a výnosů ve sledovaných letech je zobrazen v následujících tabulkách.

Náklady ve všech letech dosahují poměrně stabilních částek, avšak v porovnání s výnosy se jedná o hodnoty poměrně vysoké, zejména pak v rámci hospodářské činnosti. I přes klesající trend v této oblasti jsou částky bohužel vyšší, než je pro hospodaření obce vhodné a žádoucí. Nejvyšší položkou nákladů z činnosti hlavní byly mzdové náklady, které dosahovaly částky téměř 1,2 mil. Kč, a to za každý sledovaný rok. Další neméně důležitou položkou byl účet 518, tj. ostatní služby, který byl ve všech letech na hranici 0,5 mil. Kč. Spotřeba materiálu, spotřeba energie či položka zákonného sociálního pojištění jsou další nedílnou, a poměrně významnou, součástí nákladů hlavní činnosti. V oblasti vedlejší činnosti obce byly objemově nejvyšší položkou, v hodnotě asi 600 tis. Kč ročně, náklady na prodané zboží. V porovnání s touto položkou dosahovaly mzdové náklady přibližně poloviny jejich hodnoty. Ostatní vzniklé náklady, tj. finanční a na transfery, byly zaznamenány pouze v hlavní činnosti obce. Významnější než náklady finanční byly náklady místních vládních institucí na transfery, jež ale nebyly vybírány v každém roce.

Tab. 4. 25 – Náklady obce Bítov v letech 2010-2012 (Kč)

Název položky	Číslo položky	ROK		
		2010	2011	2012
Náklady z činnosti hlavní	A. I.	2 623 000	2 357 817	2 470 602
Náklady z činnosti hospodářské	A. I.	1 469 000	1 198 775	1 092 097
Finanční náklady - hlavní činnost	A. II.	22 000	28 753	23 468
Náklady na transfery – hlavní činnost	A. III.	0	72 324	134 252
Σ HLAVNÍ ČINNOST	-	2 645 000	2 458 894	2 628 322
Σ HOSPODÁŘSKÁ ČINNOST	-	1 469 00	1 198 775	1 092 097

Zdroj: Výkaz zisku a ztráty obce v letech 2010-2012

Ve vývoji **výnosů** za hlavní činnost není dosahováno významných výkyvů. Hospodářskou činnost charakterizuje klesající trend vývoje. Pokles mezi roky není více jak 8 %, ale i toto snížení působí negativně a bohužel nepřispívá ke zlepšení finanční situace obce. Výnosy z položky B. I. dosahují vyšší efektivity při vykonávání vedlejší činnosti obce Bítov. Převýšení oproti činnosti hlavní dosahuje až 60 % z celkové položky B. I. Podstatnou část tvoří prostředky získané z prodeje zboží a vlastních výrobků. V rámci druhé sledované činnosti jsou nejdůležitější výnosy z prodeje služeb. Jak popisuje tabulka 4. 26 je v oblasti dalších položek pro obec rozhodující činnost hlavní. Stejně jako u obce Těškovice plynou nejvyšší částky z vybraných daní a poplatků.

Tab. 4. 26 – Výnosy obce Bítov v letech 2010-2012 (Kč)

Název položky	Číslo položky	ROK		
		2010	2011	2012
Výnosy z činnosti – hlavní	B. I.	367 000	384 237	351 926
Výnosy z činnosti - hospodářská	B. I.	1 089 000	1 039 337	982 996
Finanční výnosy – hlavní činnost	B. II.	2 000	2 128	2 810
Finanční výnosy – hospodářská činnost	B. II.	0	0	160
Výnosy z daní a poplatků – hlavní činnost	B. III.	2 689 000	2 687 348	0
Výnosy z transferů – hlavní činnost	B. IV.	373 000	209 900	350 102
Výnosy ze sdílených daní a poplatků	B. V.	-	-	2 786 142
Σ HLAVNÍ ČINNOST	-	3 431 000	3 283 613	3 490 980
Σ HOSPODÁŘSKÁ ČINNOST	-	1 089 000	1 039 337	982 996

Zdroj: Výkaz zisku a ztráty obce v letech 2010-2012

Vzniklé **výsledky hospodaření** vypovídají o hospodaření obce založeném na bázi toku hotovosti. V hospodářské činnosti bylo v letech 2010-2012 dosahováno zisku. Provozování Obecního domu, jakožto vedlejší činnosti je však ve všech letech ztrátové. Ztráta se sice rok od roku snižuje, ale to nemění nic na skutečnosti ne moc dobře nastaveného systému hospodaření v této oblasti. O tom, že se obec snaží situaci zlepšit, svědčí i fakt, že i když za rok 2013 bylo dosaženo ztráty, její hodnota byla o téměř 45 % nižší v porovnání s rokem 2012. Zhledem k dosahovaným výsledkům by bylo lepší vedlejší hospodářskou činnost ukončit. Tímto úkonem by ale obec Bítov výrazně snížila úroveň jejího kulturního a společenského života.

Tab. 4. 27 – Výsledek hospodaření obce Bítov v letech 2010-2012 (Kč)

Název položky	ROK		
	2010	2011	2012
VH před zdaněním – hlavní činnost	786 000	824 719	862 658
VH před zdaněním – hospodářská činnost	-380 000	-159 437	-109 101
Daň z příjmů	0	0	0
Dodatečné odvody na daň	0	0	0
VH po zdanění – hlavní činnost	786 000	824 719	862 658
VH po zdanění – hospodářská činnost	-380 000	-159 437	-109 101

Zdroj: Výkaz zisku a ztráty obce v letech 2010-2012

4.5 Zhodnocení hospodaření vybraných obcí

V předešlých kapitolách byla za pomoci fundamentálního i elementárního přístupu provedena jak horizontální (trendová) tak vertikální (procentní) analýza hospodaření a financování dvou vybraných obcí. Analýza byla provedena za období od roku 2008 do roku 2012, dále pak v období od roku 2010 do roku 2012. Z dostupných informací byly zjištěny poznatky sepsané níže.

V rámci analýzy byly provedeny přepočty sledovaných ukazatelů na 1 obyvatele. Tento přepočet byl nutný vzhledem k rozdílným velikostem sledovaných obcí. Následná interpretace zjištěných výsledků by tudíž byla velmi nepřesná. Tímto bylo zajištěno adekvátní srovnání vybraných územních celků.

Hlavním a objemově nejrozsáhlejším nenávratným zdrojem financování potřeb obou obcí je položka daňových příjmů. Z porovnání celkových daňových příjmů vyplývá, že v obci Těškovice jsou tyto příjmy až 3 krát vyšší než v obci Bítov, a to ve všech sledovaných letech. Po vyjádření těchto příjmů připadajících na jednoho obyvatele, lze konstatovat, že je vývoj u obou obcí téměř vyrovnaný a stabilní. Rozdíl nepřesahuje víc jak 1000,- Kč na obyvatele.

Jelikož daňové příjmy u obou obcí v jednotlivých letech přesahují hranici přibližně 50 % průměrných daňových příjmů připadajících na jednoho obyvatele Moravskoslezského kraje, (12 000,- Kč), lze říci, že obě obce v rámci svých možností nakládají s touto rozpočtovou položkou poměrně dobře. Nelze však zapomínat na to, že získání těchto příjmů je z velké části závislé na zákonech a státních nařízeních, a proto nelze obcím přisuzovat velkou míru přičinění při získání těchto, pro obec zásadních, prostředků. O to větší snahou obou obcí by tedy mělo být zajištění určitého stupně výnosnosti příjmů. Možnost určitého navýšení těchto příjmů, a v souvislosti s tím i jejich efektivity, je závislá na počtu obyvatel v obci. Jak v obci Těškovice, tak v obci Bítov je zejména v posledních letech aktivně rozvíjena bytová výstavba. Je tak zajištěn určitý nárůst počtu obyvatel. Každý nový přistěhovalec tak znamená vyšší finanční sumu putující do rozpočtu, což je pro každou obec žádoucí. V souvislosti s tím je v zájmu obou obcí zajištění přihlášení nově přichozích k trvalému bydlišti v obci, protože se poměrně často vyskytují případy, kdy si noví obyvatelé i po přistěhování do obce trvalé bydliště nezmění. Tímto obec připraví o určitou, i když třeba ne až tak významnou, částku finančních prostředků. Toho by se měly snažit obě vesnice vyvarovat. Obě obce se v souvislosti se zvýšením těchto prostředků mohou také snažit více angažovat v podpoře podnikání a investičních aktivit, čímž by došlo ke zlepšení situace v oblasti zaměstnanosti, zejména pak příjmů z daně z příjmů. Pozitivem je, že se Bítov i Těškovice snaží svá území neustále modernizovat a zajistit si tak vyšší atraktivitu pro potenciální nové občany.

Nedaňové příjmy byly v roce 2008 překvapivě vyšší u Bítova. Obec měla v tomto roce nejvyšší příjmy z vlastní činnosti, a to ze všech sledovaných let. Bohužel byl v následujících letech zaznamenán klesající trend a prostředky nedaňových příjmů byly o dost vyšší v případě Těškovic. Zde se už jedná, na rozdíl od příjmů daňových, o příjmy vyplývající z vlastních aktivit dané obce. Z uvedeného vývoje by bylo možné tvrdit, že má obec Těškovice v tomto směru o něco lépe nastavený systém získávání těchto příjmů. Nesmí se ale zapomenout na charakter nedaňových příjmů a způsoby, jimiž se dostávají prostředky do rozpočtu. V této souvislosti je třeba podívat se na majetek, který je ve vlastnictví dané obce. Jelikož Těškovice disponují větší majetkovou a pozemkovou vybaveností není převis nedaňových příjmů ničím zvláštním. I přes tuto vybavenost však není vyloučena možnost vyšší prosperity jiné obce, (viz. obec Bítov v roce 2008).

V souvislosti s právě zmiňovanou majetkovou strukturou, zejména s nepotřebným majetkem, jsou spojeny kapitálové příjmy obce. Zde je jakési porovnání mezi obcemi

naprosto zbytečné, neboť obec Bítov tyto příjmy zaznamenala pouze v jednom ze sledovaných let.

Větší pozornost však bude věnována problematice přijímání transferových příjmů v obcích. Ty tvoří sice proměnlivou, ale v řadě případů významnou rozpočtovou část. Příkladem jsou právě Těškovice. V této oblasti je bezesporu daleko úspěšnější tato obec. Výrazně převyšuje jak v hodnotách celkově přijatých prostředků, tak po přepočtu prostředků připadajících na 1 obyvatele obce. V některých letech lze zaznamenat až mnohonásobný převis. Otázkou je, proč jsou Těškovice v tomto směru lepší? Problém určitě není v neaktivitě Bítova. Jak již bylo zmíněno v analýze, tato obec určité dotační prostředky dostává a v minulých letech žádala o prostředky na různé investiční projekty. Jedná se však o prostředky ze státního rozpočtu, které byly zároveň poskytnuty i velkému množství dalších obcí. Objem peněz ze strukturálních fondů z Evropské unie je však minimální. Hlavním problémem je určitě složitost procesu získávání dotace. Pokud se obec snaží získat dotaci, musí splnit podmínky vážící se ke konkrétnímu dotačnímu titulu. Řada podmínek je však pro tak malou obec, jakou je právě Bítov, bohužel nesplnitelná. K tomu, aby měl projekt co nejvyšší šanci na úspěch je potřeba jeho kvalitní zpracování a prezentace. Zejména při snaze o získání vyšších dotačních částek je doporučována konzultace s odbornou poradenskou firmou. To však může být spojeno s určitou finanční nákladovostí, kterou si obec nemůže v dané situaci dovolit. Další nevýhodou je určitě i neexistence základní a mateřské školy na území obce Bítov. V řadě případů jsou totiž ze strany institucí dotovány projekty, které zajistí vyšší stupeň majetkové vybavenosti, jež vede ku prospěchu občanů. Nezřízení těchto a dalších budov v obci může rozhodnutí orgánů významně ovlivnit, bohužel negativním způsobem. Bítov v tomto ohledu dopláčí zejména na svou velikost. Fakt je ten, že dotace jsou poskytovány zejména obcím s vyšším počtem obyvatel, protože tak dojde k uspokojení potřeb většího počtu občanů.

Obec Těškovice disponuje větším majetkem a vynakládá tak daleko více prostředků k zajištění každodenního chodu obce. Vznikají zde proto vyšší výdaje připadající na 1 obyvatele ve srovnání s Bítovem. Velkou roli zde hraje existence příspěvkové organizace základní a mateřské školy. Poměrně vysoké částky jsou vkládány do oblasti tělovýchovy, kdy se zajišťuje činnost a fungování multifunkčního sportoviště. Dále pak k zajištění činnosti církve, kdy obec pravidelně přispívá na místní kostel. Už jenom samotná existence těchto institucí nutně vede k odvodu vyšších částek z komunálního rozpočtu obce. Ostatní výdaje jsou, dá se říct srovnatelné s obcí Bítov. Obce mají na svůj počet obyvatel a velikost výdaje přiměřené.

Jelikož byla v práci provedena časová analýza, je vhodné určitou pozornost věnovat také kumulativnímu součtu určitých ukazatelů. Tyto součty slouží k vyjádření stavu celku ke konci roku 2012. Je přitom brán v úvahu součet sald za všechny analyzované roky.

Jako první bude rozebráno kumulativní saldo příjmů a výdajů. Tato položka poskytuje informace o celkovém rozpočtovém hospodaření za 5 let sledovaného období, tedy za roky 2008-2012. V obci Bítov dosahuje jeho hodnota za roky 2008-2012 záporné částky -30 075,- Kč. V porovnání s obcí Těškovice je tato hodnota nevýznamná. Kumulativní saldo obce Těškovice dosahuje -3 195 645,- Kč. Toto reflektuje skutečnost, že v obci byly celkově za sledované období vyšší výdaje než příjmy. Nastal tedy schodek, a to i přesto, že v jednotlivých letech převládal spíše přebytek. Důvodem může být přijatý úvěr a další nutně vynakládané výdaje, které jsou patrné z provedené analýzy. Stejně tak může být důvod v předchozích letech. Ty však nejsou předmětem zkoumání v rámci této práce. Nutno podotknout, že z tohoto pohledu se obec Bítov nachází v lepším postavení.

Jako další ukazatel je zvoleno kumulativní saldo výsledku hospodaření, konkrétně pro roky 2010-2012. Položka odráží stav celkového výsledkového hospodaření obcí, opět ke konci roku 2012. Kumulativní saldo VH obce Těškovice za sledované období dosahuje celkem 2 137 655,- Kč. V obci Bítov je hodnota téhož salda v součtu hlavní a vedlejší činnosti 1 824 839,- Kč. I přesto, že Bítov dosahoval ve všech letech ve vedlejší činnosti ztrátu, zisková část hlavní činnosti vedla k vytvoření poměrně vysoké částky kumulativního VH. Obec Těškovice, která uskutečňovala pouze hlavní ziskovou činnost, měla saldo sice vyšší, ale ne o příliš velkou částku. Při porovnání v této oblasti bylo zjištěno velmi podobné postavení obou obcí.

Kumulací byl zajištěn poněkud rozdílný pohled na rozpočtové a výsledkové hospodaření obcí. Lze tedy konstatovat, že při oproštění se od analýzy vývoje, která sledovala každý jednotlivý rok a výkyvy, ke kterým mezi těmito lety v průběhu došlo, je v oblasti rozpočtové politiky o něco lepší Bítov. Výsledkové hospodaření mají obě obce téměř totožné. Nutno brát v úvahu, že se zde jedná o rychlé celkové zhodnocení hospodaření. Ke zjištění všech příčin, důsledků a dalších informací k vyvození závěru je důležitá právě podrobná trendová a procentní analýza, která byla provedena v práci.

Z finančního hlediska je v souvislosti s přijatými úvěry, splácením jejich úroků a také přijímáním dotačních prostředků třeba zmínit stav zadluženosti obou obcí. S tím souvisí ukazatel podílu cizích zdrojů k celkovým aktivům v obci. Jedná se o jeden z 18 ukazatelů soustavy informativních a monitorujících ukazatelů monitoringu hospodaření obce.

Ministerstvo financí provádí výpočet této soustavy každoročně, z předložených účetních a finančních výkazů. Monitoring nevyžaduje dodatečné administrativní ani finanční nároky na rozpočty obcí, což je žádoucí. Slouží k předložení vládě ČR a k informování o hospodaření územních celků. Veškeré informace o všech ukazatelích jsou dostupné v aplikaci prezentačního systému ÚFIS. Odtud bylo čerpáno. Ukazatel byl zvolen proto, že patří k jednomu ze základních ukazatelů sledovaných ministerstvem, kterým poměřuje zadlužení k celkovému majetku obce a jeho hodnota by neměla být vyšší než 25 %. Ukazatel měla ve všech sledovaných letech lepší obec Těškovice. V žádném roce nebyla překročena hranice 10 %. V obci Bítov byly hodnoty poněkud vyšší, v průměru okolo 14 % za sledované roky. Hodnoty jsou poměrně dobré u obou obcí.

Druhým významným ukazatelem je celková likvidita, která stanovuje poměr, ve kterém je obec schopna krýt své závazky. Hodnota menší než 1 je již považována za rizikovou. V Těškoviciích je průměrná hodnota v letech 2010-2012 1,4 %, v žádném roce nedošlo k poklesu pod hranici 1. V Bítově je průměr za tytéž roky o něco vyšší, celkem 2,65 %. Krátkodobé likvidní prostředky kryly krátkodobé závazky v obci Bítov více jak dvojnásobně, a to v každém roce. Po vyhodnocení informací lze konstatovat, že ve sledovaném období nebyly ani v jedné obci identifikovány vážné problémy s jejich platební schopností. Obce se tak řadí mezi republikový průměr.

Z veškerých výše uvedených poznatků vyplývá, že obě sledované obce v rámci svých možností dodržují tři základní pravidla hospodaření. Jedná se o efektivnost, účelnost a hospodárnost. Je zde třeba zmínit fakt, že Bítov má 2x menší počet obyvatel oproti Těškoviciím, čímž je stavěna do určité nevýhody. Těškovice navíc disponují větší občanskou a majetkovou vybaveností. I přesto si ale ve svém hospodaření vede poměrně dobře. Do budoucna by se obec měla zaměřit na úplné odstranění ztráty vyplývající z vedlejší činnosti. Dále by se měla snažit zvyšovat podporu podnikatelské činnosti v obci. Měla by i nadále pokračovat v započatém komunálním rozvoji. Veškerá tato aktivita zlepšit postavení obce a získávání dotačních titulů nebude pro obec tak složité. Obec velikosti Bítova musí chtít nechtět zvažovat výhody a nevýhody samostatnosti. Otázkou zůstává, jak moc by obec zlepšila své postavení připojením se k jinému územnímu celku, tak jak tomu bylo v minulosti.

Obec Těškovice, jejíž vývoj byl ve sledovaných letech velmi uspokojivý, by se měla snažit i nadále modernizovat. Veškeré tyto snahy přilákají do obce další nové občany. V obci nebyly zjištěny žádné závažné problémy, které by musely být dále řešeny.

V průběhu roku 2014 nastanou volby do obecních zastupitelstev. Dále budou voleni starostové obcí. Je tedy otázkou jakým směrem celkového vývoje a hospodaření se budou obě obce v budoucnu ubírat.

5 ZÁVĚR

Tématem diplomové práce byla komparace hospodaření a financování vybraných územních samosprávných celků. Analyzovanými územními celky byly obec Těškovice a obec Bítov. Pro analýzu a následnou komparaci bylo zvoleno období v letech 2008-2012.

Diplomová práce je rozdělena do tří hlavních kapitol. První dvě kapitoly jsou teoretického rázu. Poslední, tedy třetí kapitola je praktickou částí práce.

První kapitola je z velké části věnována obecné charakteristice územních samosprávných celků v České republice. Jedná se nižší stupně, tedy obce a vyšší stupně správy, kterými jsou kraje. Fungování každého ze zmíněných celků je zřízeno jiným zákonem. V případě obcí se jedná o zákon č. 128/2000 Sb., o obcích. Činnost krajských zřízení spadá pod zákon č. 129/2000 Sb., o krajích. Z aktuálního znění uvedených zákonů bylo čerpáno k popisu jejich jednotlivých znaků, funkcí, působnosti a také funkčních orgánů. Sledované obce spadají do rozdílných velikostních skupin dle počtu obyvatel. Obec Těškovice je obcí spadající do skupiny s počtem obyvatel od 500-999. Obec Bítov je umístěna o jednu velikostní kategorii níže. Je obcí s počtem obyvatel od 200-499. Na tento fakt bylo nutné brát zřetel, zejména při srovnávání obou celků. Obě obce jsou však vybaveny obecním úřadem, který není úřadem obcí s rozšířenou působností ani pověřeným obecním úřadem.

Ve druhé kapitole je již teoreticky rozebírána hlavní náplň diplomové práce. Konkrétně se jedná o hospodaření výše zmíněných územních celků nižšího stupně. K zajištění správné funkce hospodářského procesu jsou obce povinny dodržovat principy a pravidla stabilizační politiky státu, a to jak v oblasti finanční, tak v oblasti ekonomické. K zabezpečení veškerých těchto požadavků jsou používány rozpočty. Komunální rozpočet je dle zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech považován za základní nástroj sloužící k zajištění správného chodu finančního hospodaření v obci. Problematika sestavování, schvalování a následná kontrola plnění rozpočtů spadá pod výkon samostatné působnosti obcí. Rozpočty obcí Těškovic a Bítova tedy závisí na možnostech, preferencích a potřebách dané obce. I přesto jsou však obce povinny dodržovat určitou strukturu, jež je v České republice primárně nastavena. Jedná se o rozdělení rozpočtu na běžnou a kapitálovou část. Přičemž každá z těchto uvedených částí je dále rozčleněna na položky příjmů a výdajů. Ty jsou následně tříděny dle různých hledisek do položek, které musí být v souladu s jednotnou klasifikací rozpočtové skladby platné v České republice. Stát se takto snaží zajistit srovnatelnost a také přehlednost rozpočtů. Správně sestavený rozpočet následně slouží u obou obcí k naplnění funkce alokační, redistribuční a v neposlední řadě stabilizační.

V praktické části práce byla následně provedena analýza hospodářské činnosti u obou územních celků. Za pomoci fundamentálního i elementárního technického přístupu byla provedena horizontální i vertikální analýza hospodářského systému u obou obcí. V praxi existují také další, vyšší metody finanční analýzy jak matematickou-statistického charakteru, tak i mnohé nestatistické metody. Ty však nachází své místo a smysl zejména při hodnocení a při analýzách hospodaření států a částečně i krajů. Pro diplomovou práci se tudíž jevilo jako nejvhodnější použití těchto základních analytických metod.

V první části v rámci této kapitoly byl čtenář práce seznámen s profily sledovaných obcí. Následně byla provedena analýza z pohledu rozpočtového a také výsledkového hospodaření obce. K rozpočtovému hospodaření bylo použito období od roku 2008 do roku 2012. Výsledkové hospodaření bylo zkoumáno v letech 2010-2012. Rozbor rozpočtu obce není k zajištění analýzy celkového hospodaření dostačující. Bylo tudíž nutné prozkoumat také proces vzniku hospodářských výsledků v jednotlivých letech. V souvislosti s tím je nutné si uvědomit, že rozpočet není vše, že se jedná pouze o část celku. K zajištění celkového pohledu jsou nutné také další rozbor. V rámci rozboru rozpočtu byly u obou obcí popsány trendy vývoje jeho jednotlivých položek. Jednalo se o daňové, nedaňové, kapitálové a transferové příjmy. Následovaly položky běžných a kapitálových výdajů. Pozornost zde byla věnována příčinám vzniku určitých výkyvů ve sledovaných letech. Výsledkovým hospodařením byly porovnány náklady a výnosy. Vzniklé výsledky hospodaření za běžné a vedlejší činnosti byly vhodně interpretovány. Analytická část byla uzavřena výsledným zhodnocením. Byla zde sepsána určitá doporučení, která by bylo vhodné začít řešit.

Z provedeného zkoumání lze konstatovat, že obě uvedené obce v rámci svých možností hospodaří se svěřenými prostředky vcelku dobře. Na první pohled je zřejmé, že je na tom obec Těškovice o poznání lépe. Její systém je dobře nastaven. Nevznikaly zde žádné problémy, které by musely být případně řešeny vyššími státními orgány. Při oproštění se od faktu, že je obec Těškovice 2x větší než Bítov a přepočtu ukazatelů na jednoho obyvatele, lze tvrdit, že Bítov na tom není z hlediska hospodaření vůbec špatně. Obec však doplácí na svou velikost a malý počet obyvatel. Zůstává tedy zásadní otázkou, zda by nebylo pro obec lepší připojení k jinému samosprávnému územnímu celku.

Cílem práce bylo vysvětlit a prakticky zhodnotit hospodaření a financování dvou vybraných obcí. Veškeré informace byly čerpány z aplikace ministerstva financí ARISweb. Dále ze specializovaného informačního portálu Ministerstva financí MONITOR, který nahradil dříve používaný systém ÚFIS, jenž umožňoval přístup k vybraným údajům účetních

a finančních informací státu. Údaje byly čerpány také z obecních úřadů zkoumaných obcí. Cíl práce byl dle mého názoru naplněn.

Seznam použité literatury

Odborné publikace

1. ARMSTRONG, Harvey and Jim Taylor. *Regional Economics and Policy*. Oxford: Blackwell, 2000. ISBN: 0-631-21713-4.
2. BERNARD, J., T. KOSTELECKÝ, M. ILLNER a J. VOBECKÁ. *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. ISBN 978-80-7419-069-8.
3. KOČÍ, Roman. *Obecní samospráva v České republice: praktická příručka s judikaturou*. Praha: Leges, 2012. 240 s. ISBN 978-80-8757-628-1.
4. MÁČE, Miroslav. *Účetnictví pro územní samosprávné celky, příspěvkové organizace a organizační složky státu*. Praha: Grada Publishing, 2012. 640 s. ISBN 978-80-247-3637-2.
5. OTRUSINOVÁ, Milana a Dana KUBÍČKOVÁ. *Finanční hospodaření municipálních účetních jednotek: po novele zákona o účetnictví*. Praha: C. H. Beck, 2011. 178 s. ISBN 978-80-7400-342-4.
6. PAŘÍZKOVÁ, Ivana. *Finance územní samosprávy*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 238 s. ISBN 978-802-1045-118.
7. PEKOVÁ, J., M. JETMAR a J. PILNÝ. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-351-5.
8. PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy. Teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 588 s. ISBN 978-80-7357-614-1.
9. PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. Praha: Grada Publishing, 2007. 280 s. ISBN 978-80-247-2097-5.
10. RADVAN, Michal. *Místní daně*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 243 s. ISBN 978-80-7357-932-6.
11. RADVAN, Michal. *Vlastní daňové příjmy obcí*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. 70 s. ISBN 978-802-1056-114.
12. SCHNEIDEROVÁ, Ivana. *Majetek krajů, měst, obcí, DSO a příspěvkových organizací*. Praha: Nakladatelství Acha obec účtuje, 2010. 260 s. ISBN 978-80-2545-609-5.
13. SCHNEIDEROVÁ, Ivana. *Rozpočtová skladba 2013*. Nové Město n. Cidlinou: Nakladatelství Acha obec účtuje, 2013. 263 s. ISBN 978-80-9054-200-6.
14. VEBEROVÁ, Jana. *Řízení obcí I: Finanční řízení obcí*. Praha: Professional Publishing, 2008. 263 s. ISBN 978-808-6946-764.

Legislativní předpisy

15. Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů.
16. Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů.
17. Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů.
18. Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů.
19. Vyhláška ministerstva financí č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě.
20. Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě, ve znění pozdějších předpisů.
21. Zákon č. 565/1990 Sb. o místních poplatcích ve znění pozdějších předpisů.

Internetové zdroje

22. FINANČNÍ SPRÁVA ČR: *Finanční správa ČR: Schéma rozpočtového určení daní 2013-2015 platné od 1. 1. 2014* [online]. Finanční správa ČR [1. 1. 2014]. Dostupné z: <http://www.financnisprava.cz/cs/dane-a-pojistne/danovy-system-cr/rozpocetove-urceni-dani>
23. Těškovice. *Těškovice* [online]. Obec Těškovice [17. 2. 2014]. Dostupné z: <http://www.teskovice.cz/>
24. Bítov. *Bítov* [online]. Obec Bítov [17. 2. 2014]. Dostupné z: <http://www.obecbitov.cz/>
25. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. ČSÚ: *Záznam o počtu obyvatel v obcích ČR v letech 2008-2012* [online]. ČSÚ [11. 3. 2014]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/publ/1301-12-r_2012
26. SCHNEIDEROVÁ, Ivana. Výsledek hospodaření nelze zaměňovat s rozpočtem. *Moderní obec* [online]. 2011, č. 10 [cit. 2014-03-11]. ISSN 1211-0507. Dostupné z: <http://moderniobec.ihned.cz/c1-53099400-vysledek-hospodareni-nelze-zamenovat-s-rozpoctem>
27. MINISTERSTVO FINANCÍ ČR: *ARISweb – Prezentační systém údajů databáze IDB ARIS* [online]. MFČR [10. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.info.mfcr.cz/aris/>
28. MINISTERSTVO FINANCÍ ČR: *Monitor* [online]. MFČR [1. 3. 2014]. Dostupné z: <http://monitor.statnipokladna.cz/2013/>

Seznam zkratek

ČR – Česká republika

DPFO – daň z příjmů fyzických osob

DPH – daň z přidané hodnoty

DPPO – daň z příjmů právnických osob

EU – Evropská unie

HDP – hrubý domácí produkt

MA21 – místní Agenda 21

OBYV. – obyvatel

SF – státní fond

SR – státní rozpočet

ÚFIS – prezentační systém finančních a účetních informací státu

ÚSC – územní samosprávný celek

VH – výsledek hospodaření

VZZ – výkaz zisku a ztráty

ŽP – životní prostředí

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/ 2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních přestavení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečné, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucí diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4. autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 25. 4 2014

Veronika Kupková

Bc. Veronika Kupková

Seznam příloh

Příloha č. 1 - Návrh rozpočtu obce Těškovice na rok 2013

Příloha č. 2 - Návrh rozpočtu obce Bítov na rok 2013